

Vejledning om genvurdering, genoptagelse og forældelse af arbejdsskadesager

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Generelt om genvurdering og genoptagelse.....	3
2.1. Definitioner	4
2.1.1. Genoptagelse	4
2.1.2. Beslutning om at genoptage på et senere tidspunkt (revision)	4
2.1.3. Materiel/formel vurdering	5
2.1.4. Genvurdering	6
2.1.5. Sidste frist for at modtage en anmodning om genoptagelse	6
2.2. Omgørelsespligt og styrelsens pligt til at genoptage af egen drift.....	6
2.3. Eksempler på ændringer af praksis/fortolkningen af retsgrundlaget	7
2.3.1. Forkert fradrag for forudbestående	7
2.3.2. 1908-loven gælder ikke på arbejdsskadeområdet.....	8
2.3.3. Ændret praksis for erstatning for tab af erhvervsevne under revalidering	8
2.3.4. Ændret praksis for erstatning for tab af erhvervsevne ved fleksjob	8
2.4. Adgang til at bede os om genoptage en sag	8
2.4.1. Erstatningsansvarlige skadevoldere – arbejdsgivers ret til at indtræde i tilskadekomnes krav	9
3. Genvurdering	11
3.1. Omfattet af reglerne om genvurdering	11
3.1.1. Skønnet i en afgørelse.....	13
3.2. Faktisk eller retlig mangel.....	14
3.2.1. Indhentelse af oplysninger.....	16
3.2.2. Der kan helt eller delvist gives medhold i klagen – genoptagelse	16
3.2.3. Oplagte skrive- og regnefejl eller upræcis begrundelse	17
3.3. Afgørelser, som indeholder flere enkeltafgørelser	17
3.4. Afgrænsning mellem genvurdering og genoptagelse ved nye oplysninger.....	20
4. Genoptagelse – afvist som arbejdsskade – § 41/§ 24	21
4.1. Ændret forklaring.....	23
4.2. For sen anmeldelse.....	24
4.3. Erhvervssygdomme, der senere optages på fortegnelsen.....	24
4.4. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)	26
4.5. Skader sket og sygdomme anmeldt før 1. januar 1993.....	27
5. Genoptagelse – sagen er afsluttet uden erstatningsberettigende følger – 1992-lovens § 27.....	27
6. Genoptagelse – henlagt på grund af tilskadekomnes forhold.....	28
7. Genoptagelse – godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne – § 42/§ 34	30
7.1. 5-årsfristen løber fra første fastsættelse	30

7.1.1. Det sikre mén.....	30
7.2. Krav inden for 5-årsfristen	31
7.2.1. Sagsoplysning	32
7.2.2. Årsagssammenhæng.....	32
7.2.3. Tidspunkt for stillingtagen til genoptagelse	33
7.2.4. Tilkendelsestidspunkt ved genoptagelse	34
7.2.5. Ændringer i méntabellen.....	34
7.2.6. Forværring af mén – skader på blødt og hårdt væv	34
7.3. Forlængelse af 5-årsfristen.....	36
7.4. Krav uden for 5-årsfristen – ganske særlige omstændigheder	36
7.4.1. Landsretspraksis om genoptagelse	38
7.4.2. Højesterets dom om genoptagelse efter 5-årsfristen (UfR 2005.2451)	39
7.5. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)	40
8. Genoptagelse – udgifter til behandling og hjælpemidler.....	40
8.1. 1992-loven – dækning under sagens behandling	40
8.2. 2003-loven – fremtidige behandlingsudgifter	40
9. Genoptagelse – erstatning for tab af forsørger	41
10. Genoptagelse – almindelige forvaltningsretlige principper	41
10.1. Berigtigelse.....	42
10.2. Afgørelsen er mangelfuld – faktisk eller retlig	42
10.2.1. Forkert fradrag ved forudbestående sygdom.....	43
10.2.2. Førtidspension forhøjes med tilbagevirkende kraft.....	44
10.3. Sagsbehandlingsreglerne er ikke overholdt	46
10.3.1. Garantiforskrifter	46
10.3.2. Mindre fejl	47
10.4. Kompetence til at genoptage efter almindelige forvaltningsretlige principper	47
10.4.1. Forholdet til Ankestyrelsen som overinstans	47
10.4.2. Vores ret til at genoptage en afgørelse forvaltningsretligt og tilkende erstatning med tilbagevirkende kraft.....	48
10.5. Ophævelse af den tidligere afgørelse	49
10.6. Tilskadekomne dør under en forvaltningsretlig genoptagelse.....	49
10.6.1. Boets indtrædelse i tilskadekomnes retssag	50
11. Forældelse	51
11.1. Forældelse ved anerkendelse af ulykker.....	52
11.2. Forældelse ved anerkendelse af erhvervssygdomme.....	52
11.3. Forældelse af krav på godtgørelse eller erstatning	54
11.3.1. Forældelse ved generel genoptagelse efter forvaltningsretlige principper – revalideringsdommen	54
11.4. Suspenderet forældelsesfrist.....	55
Bilag 1. Lovuddrag	57
Bilag 2: Paragrafnøgle mellem lovene fra 1968, 1978, 1992 og 2003.....	64

1. Indledning

I vejledningen beskrives regler og praksis for behandling af spørgsmål om genoptagelse, når der er truffet en afgørelse efter arbejdsskadesikringsloven.

Loven indeholder en række muligheder for at genoptage spørgsmål, der tidligere er afgjort, herunder spørgsmål om afvisning af en arbejdsskade, om erstatning for tab af erhvervsevne, om godtgørelse for varigt mén, om erstatning for tab af forsørger og udgifter til behandling og hjælpemidler.

Loven indeholder også regler om vores pligt til at genvurdere afgørelser inden for klagefristen.

Hvor loven ikke indeholder regler, gælder de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse.

Forældelse behandles også, da emnet grænser op til genoptagelse.

Vejledningen henvender sig først og fremmest til vores medarbejdere. Vi har forsøgt at udforme vejledningen, så også fagforeninger, forsikringselskaber og andre kan anvende den.

Når det er en vejledning, betyder det også, at forholdene i den enkelte sag kan føre til en anden afgørelse end beskrevet i vejledningen.

Lovhenvisninger

Når der henvises til 2003-loven, er det lov nr. 422 af 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring med senere ændringer, og når der henvises til 1992-loven, er det lov nr. 390 af 20. maj 1992 om forsikring mod følger af arbejdsskade med senere ændringer.

Arbejdsskadestyrelsen

Ingrid Parsby

/Frank Bøgh Wendelbo-Madsen

2. Generelt om genvurdering og genoptagelse

Selve genoptagelsen af en sag er ikke en afgørelse, men derimod en processuel beslutning, der ikke har retlige konsekvenser for parterne, men alene er et sagsskridt, der fører til en senere afgørelse ([SM U-8-98](#)). Det vil sige, at sagens parter ikke kan klage over det forhold, at sagen er genoptaget. Når vi har besluttet at genoptage sagen, kan Ankestyrelsen ikke ændre denne beslutning og give afslag på genoptagelse.

Når sagen genoptages, træffer vi en ny afgørelse, eksempelvis om forhøjelse af godtgørelsen for varigt mén. Denne afgørelse vil kunne klages til Ankestyrelsen, hvor spørgsmålet om ménets størrelse vil blive vurderet.

Hvis vi giver afslag på genoptagelse, vil dette ske ved en afgørelse. Denne afgørelse kan klages til Ankestyrelsen, der blandt andet kan beslutte, at sagen skal genoptages. Ankestyrelsen kan hjemvise sagen til os til ny behandling med bemærkning om, at Ankestyrelsen anser betingelserne for genoptagelse for at være opfyldt.

Når vi modtager en anmodning om genoptagelse, vil vi sende parterne et kvitteringsbrev, hvor det oplyses, at vi har modtaget en anmodning om en genoptagelse, og at vi herefter overvejer, om der er grundlag for at genoptage sagen. Sagen er altså ikke genoptaget ved dette brev, heller ikke selvom vi indhenter yderligere oplysninger herefter for at overveje, om der er grundlag for at genoptage sagen.

2.1. Definitioner

2.1.1. Genoptagelse

Herved forstås, at vi på ny behandler en sag for at træffe ny afgørelse i sagen, hvor vi tidligere har truffet en afgørelse om det samme spørgsmål.

Hvis vi genoptager på grund af nye faktiske oplysninger, vil den oprindelige afgørelse normalt fortsat gælde.

Eksempel 1

Tilskadekomne må tage et arbejde til en lavere løn som følge af arbejdsskaden. Vi tilkender den 1. marts 2002 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne som følge af løntabet. Den 12. januar 2003 beder tilskadekomne om genoptagelse, da han nu har fået tilkendt førtidspension. Ved afgørelse af 2. april 2003 genoptager vi spørgsmålet om erhvervsevnetab og tilkender yderligere 35 procent. Afgørelsen af 1. marts 2002 gælder fortsat, og tilskadekomne har i alt fået 50 procent i erstatning for tab af erhvervsevne.

2.1.2. Beslutning om at genoptage på et senere tidspunkt (revision)

Hvis vi mener, at der er behov for at følge en sag, vil vi selv genoptage sagen på et senere tidspunkt. Vi kalder dette at "sætte revision i sagen". Når vi ser på sagen igen, kalder vi det "at tage sagen op til revision". Praktisk sker det ved, at vi i en afgørelse meddeler, at vi selv vil tage spørgsmålet op igen efter en bestemt dato, hvilket typisk er ½ til 1 år efter vores afgørelse.

Det sker eksempelvis altid ved midlertidige afgørelser, hvor der tilkendes løbende erstatning for tab af erhvervsevne, og i visse tilfælde ved godtgørelse for varigt mén.

Eksempel 2

Ved afgørelse af 1. marts 2002 om mén tilkender vi 15 procent i godtgørelse for varigt mén for følger efter en amputation i fodroden. Samtidig beslutter vi, at sagen skal tages op til fornyet vurdering den 1. februar 2003. Vi afventer den 1. februar 2003, genoptager derefter sagen og undersøger, om tilskadekomnes tilstand er forværret. Det viser sig, at der er opstået komplikationer efter amputationen, og vi forhøjer derfor ménet med 5 procent.

Det sker også, at vi sætter revision i afgørelser, hvor vi afviser at anerkende en erhvervssygdom, da sygdommen ikke er optaget på fortegnelsen, men hvor vi tager spørgsmålet om anerkendelse op igen på et senere tidspunkt. I disse tilfælde afventer vi resultatet af lægevidenskabelig forskning, som har været sat i gang for at belyse

årsagssammenhængen mellem en påvirkning og en sygdom. Det er blandt andet sket i forhold til anmeldte skader efter arbejde med pc-mus.

At vi beslutter at sætte revision i en sag er ikke en afgørelse, men en processuel beslutning, der ikke særskilt kan efterprøves af Ankestyrelsen. Eksempelvis kan parterne ikke, for at få fastsat en anden dato, indbringe spørgsmålet om, hvornår revisionen er fastsat til, for Ankestyrelsen. ([SM U-11-99](#))

Ankestyrelsen har dog ophævet revisioner eller selv indsat en revision, der gælder for os, hvis det materielle spørgsmål er indbragt for Ankestyrelsen.

Hvis eksempelvis tilskadekomne klager over spørgsmålet om mén, hvor han har fået tilkendt 5 procent, og i klagen anfører, at han netop er blevet opereret, vil Ankestyrelsen kunne tiltræde de 5 procent i mén og fastsætte en revision til 6 måneder efter afgørelsen, hvor tilstanden ikke kan ventes at blive bedre efter operationen. På dette tidspunkt vil vi undersøge tilskadekomnes helbredsmæssige tilstand med henblik på at træffe en ny afgørelse.

2.1.3. Materiel/formel vurdering

I denne vejledning er en *materiel vurdering* den vurdering, vi foretager af sagens indhold, når vi eksempelvis vurderer, om vi kan anerkende en arbejdsskade, om vi skal tilkende en ydelse, eller om vi skal dække en udgift.

Ved *formel vurdering* forstås i denne sammenhæng en vurdering af, om der er grundlag for at genoptage et spørgsmål, der tidligere er truffet afgørelse om. Der er altså ikke tale om en ny indholdsmæssig vurdering af spørgsmålet. Når vi i en afgørelse har tilkendt 5 procent i godtgørelse for varigt mén, skal der ikke ved vurderingen af, om der er grundlag for at genoptage sagen, tages stilling til, om der stadig er 5 procent i mén, eller om ménet nu er på 8 procent efter den gældende méntabel. Dette ville være en ny materiel vurdering af sagen. Et afslag på genoptagelse kan ikke begrundes med, at der stadig er 5 procent i varigt mén efter méntabellen.

Ved erstatning består denne formelle vurdering i en sammenligning af det aktuelle og det tidligere oplysningsgrundlag for at fastslå, om forholdene er ændret så væsentligt, at der er grundlag for at foretage en ny, indholdsmæssig vurdering af sagen – altså en ny materiel vurdering (jævnfør kapitel 7).

Eksempel 3

Den 1. juli 2002 tilkender vi 5 procent i godtgørelse for varigt mén for tab af 2. fingers yderstykke efter den vejledende méntabel.

Den 1. oktober 2002 anmoder tilskadekomne om genoptagelse, da hun har fået flere smerter og føleforstyrrelser i fingeren. Vi giver afslag på genoptagelse af spørgsmålet om mén. De helbredsmæssige forhold er ikke ændret så meget, at der med overvejende sandsynlighed er grund til at give en højere godtgørelse for varigt mén.

Hvis de formelle krav for genoptagelse er opfyldt (forholdene, der blev lagt til grund for fastsættelsen, er ændret væsentligt), er der grundlag for at genoptage spørgsmålet om godtgørelse og/eller erstatning, og der skal derfor foretages en ny materiel vurdering af spørgsmålet om godtgørelse og/eller erstatning.

Eksempel 4

Den 1. juli 2002 tilkender vi 5 procent i godtgørelse for varigt mén for tab af 2. fingers yderstykke efter den vejledende méntabel.

Den 1. oktober 2002 anmoder tilskadekomne om genoptagelse, da han som følge af komplikationer nu har fået fjernet yder- og midterstykket. Vi genoptager sagen, da der er tale om en væsentlig forværring af arbejdsskadens følger. Vi forhøjer derefter godtgørelsen for varigt mén til 10 procent efter den gældende méntabel.

Hvis vi har givet afslag på genoptagelse, men efter afgørelsens ordlyd reelt har foretaget en materiel vurdering af sagens indhold, vil Ankestyrelsen ved en klage normalt anse sagen for genoptaget og derefter tage stilling til sagens materielle indhold.

2.1.4. Genvurdering

Kaldes også for remonstration. Det er underinstansens mulighed for at genoptage og ændre en afgørelse, som er truffet af underinstansen. Det kræver, at der er modtaget en rettidig klage. Hvis der ikke er klaget rettidigt, kan vi ikke genvurdere.

Vi har en begrænset ret og pligt til at genvurdere vores afgørelser (2003-lovens § 44, stk. 7-9/1992-lovens § 55, stk. 7-9). Hvis vi genoptager sagen og ændrer afgørelsen, giver vi en ny klagevejledning. Hvis der klages over den nye afgørelse, skal sagen sendes til Ankestyrelsen uden genvurdering.

Se kapitel 3 om genvurdering.

2.1.5. Sidste frist for at modtage en anmodning om genoptagelse

Hvis vi modtager en anmodning om genoptagelse på den sidste dag, hvor fristen for genoptagelse udløber, bliver det et spørgsmål om, præcis hvornår fristen udløber. Dette har betydning, da vi ellers ved spørgsmål om anerkendelse ikke kan behandle sagen eller ved spørgsmålet om erstatning må stille større krav for at genoptage sagen.

Hvis vi modtager anmodningen inden kontortids ophør den sidste dag, vil vi anse fristen for genoptagelse for overholdt.

Hvis vi eksempelvis har afvist at anerkende en arbejdsskade ved en afgørelse den 25. juni 1998, vil fristen for genoptagelse udløbe den 25. juni 2003 ved kontortids ophør.

2.2. Omgørelsespligt og styrelsens pligt til at genoptage af egen drift

I visse tilfælde ændres praksis og fortolkningen af retsgrundlaget meget væsentligt. Det kan være arbejdsskadesikringsloven eller andre love, der har betydning for arbejdsskadeområdet. Det har typisk været domme fra Højesteret, der i de seneste år har givet anledning til, at vi har haft pligt til at omgøre sager på en række områder.

I sådanne situationer skal følgende overvejes:

- 1) **Er praksis eller fortolkningen af retsgrundlaget ændret så væsentligt, at vi har en pligt til at genoptage de sager, der tidligere er afgjort?** I denne vurdering indgår, om der kun er tale om en præcisering eller justering af praksis. Vi og Ankestyrelsen præciserer jævnligt praksis på arbejdsskadeområdet, uden at dette fører til, at alle tidligere sager, der er afgjort før præciseringen, genoptages. Er der derimod tale om alvorlige retsvildfarelser fra vores side, vil det tale for, at vi har en pligt til at genoptage tidligere sager, der må anses for at være mangelfulde.

Hvis vi har en pligt til at genoptage tidligere sager, der er mangelfulde i forhold til en væsentlig ændring af praksis eller fortolkningen af retsgrundlaget, har vi pligt til at genoptage sager efter anmodning. For at sikre, at alle tilskadekomne så vidt muligt får fordel af ændringen, må vi dog også overveje:

- 2) **Skal vi af egen drift genoptage sagerne?** Her har det betydning, om vi kan identificere sagerne i vores sagsbehandlingssystem.

I det omfang, det er muligt, vil vi selv identificere og genoptage disse sager. Hvis vi ikke kan identificere sagerne eller eventuelt kun nogle af sagerne, vil vi sende en meddelelse ud om, at de tilskadekomne kan anmode os om at genoptage sager, der er mangelfulde på grund af ændringen af praksis eller fortolkningen af retsgrundlaget. Dette vil normalt ske i dagspressen og på vores hjemmeside.

Om vi kan identificere sagerne afhænger blandt andet af, om vi kan finde sagerne ud fra de oplysninger, vi registrerer i vores sagsbehandlingssystem på de sager, vi opretter og behandler.

Ved større antal genoptagelser efter en højesteretsdom, der har medført pligt til at omgøre sager, vil Ankestyrelsen typisk hjemvise alle sager, der ligger til klagebehandling. Samtidig er der en forståelse mellem os og Ankestyrelsen om, at alle sager genoptages af os som første instans og vurderes ud fra den nye forståelse af reglerne, også selvom det betyder, at vi må ændre en afgørelse, som Ankestyrelsen har truffet (se afsnit 10.4.1. om kompetence til at genoptage). Dette er tilfældet ved Højesterets domme om fleksjob og revalidering, jævnfør nedenfor.

2.3. Eksempler på ændringer af praksis/fortolkningen af retsgrundlaget

Gennem årene har der været en række domme fra Højesteret, der har medført genoptagelse af en lang række sager.

2.3.1. Forkert fradrag for forudbestående

Ved Højesterets dom af 3. september 1998 (UfR 1998.1627 H) blev kravene til fradrag i godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne præciseret (2003-lovens § 12, stk. 1 og 2/1992-lovens § 13 og 26). Der henvises til afsnit 10.2.1., hvor betydningen af dommen gennemgås.

Dommen førte til en ændring af fortolkningen af retsgrundlaget, der var så væsentlig, at den har medført en pligt for os til at genoptage tidligere sager, hvor fradraget ikke opfylder kravene efter den nye praksis. Da det ikke har været muligt at identificere sagerne, har vi ikke genoptaget disse sager af egen drift. Vi har genoptaget og ændret en lang række afgørelser i årene efter dommen efter anmodning fra tilskadekomne.

2.3.2. 1908-loven gælder ikke på arbejdsskadeområdet

Ved Højesterets dom af 5. oktober 1999 (refereret i UfR 2000.19H og [SM U-19-99](#)), blev det fastslået, at 1908-lovens regel om 5-årig forældelse ikke finder anvendelse på arbejdsskadeområdet for så vidt angår anmeldelse af arbejdsskader. Afgørelser, der var behandlet efter 1908-loven, var altså udtryk for en retsvildfarelse.

Her havde vi mulighed for at identificere de sager, hvor vi havde afvist kravene som forældede efter 1908-loven. Efter Højesterets dom skrev vi derfor ud til de tilskadekomne, der havde fået afvist deres sager med henvisning til forældelse efter 1908-loven, og oplyste dem om, at de kunne bede os om at genoptage.

En række af disse sager blev herefter genoptaget efter anmodning fra tilskadekomne og vurderet ud fra praksis om dispensation fra for sen anmeldelse og den almindelige 20-årige frist for forældelse (DL 5-14-4). Hvis der var grundlag for at dispensere fra overskridelsen af fristen for at anmelde og kravene til at anerkende i øvrigt var opfyldt, blev sagerne anerkendt.

2.3.3. Ændret praksis for erstatning for tab af erhvervsevne under revalidering

Højesteret har ved dom af 10. januar 2002 (UfR 2002.730H) fastlagt en ny fortolkning af regelsættet om midlertidige afgørelser om erstatning for tab af erhvervsevne. Se videre herom i vores vejledning om erstatning for tab af erhvervsevne.

Denne nye fortolkning gælder ifølge Højesterets dom af 9. februar 2006 også for sager, der er afgjort før 10. januar 2002. Derfor genoptages en lang række sager afgjort før 10. januar 2002. Se herved pressemeddelelsen "[Højesteretsdom om erstatning og revalidering](#)" fra februar 2006.

2.3.4. Ændret praksis for erstatning for tab af erhvervsevne ved fleksjob

Ved [Højesterets dom af 22. december 2003](#) blev principperne for fastsættelse af erhvervsevnetab for personer under fleksjob ændret betydeligt. Dette har ført til, at vi har genoptaget et stort antal sager. Se [AP 2004-02](#) og vores vejledning om erstatning for tab af erhvervsevne.

2.4. Adgang til at bede os om genoptage en sag

Det er som udgangspunkt kun tilskadekomne eller dennes efterladte, der efter loven har mulighed for at få sagen genoptaget.

Vi kan i et vist omfang selv genoptage af egen drift, eksempelvis ved revision (se afsnit 2.1.2.).

Tilskadekomne, selskabet og vi har dog pligt til at meddele eller være opmærksom på forhold, der kan føre til en lavere erstatning, når der udbetales en løbende erstatning for

tab af erhvervsevne (2003-lovens § 42, stk. 2/1992-lovens § 34, stk. 2). En sådan henvendelse vil normalt medføre, at vi vurderer, om der er grundlag for at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab.

2.4.1. Erstatningsansvarlige skadevoldere – arbejdsgivers ret til at indtræde i tilskadekomnes krav

Erstatningsansvarlige skadevoldere kan i særlige tilfælde selvstændigt få adgang til at få tilskadekomnes sag genoptaget ved at træde ind i tilskadekomnes krav på erstatning.

Skadevolder, der er erstatningsansvarlig over for tilskadekomne efter andre regler, har således ret til at få dækket en del af sine udgifter til erstatning eller få nedsat erstatningen, hvis tilskadekomne har fået tilkendt erstatning efter arbejdsskadesikringsloven (2003-lovens § 29, stk. 2 og § 77/1992-lovens § 40, stk. 2 og § 59).

Praksis på området er præciseret ved [SM U-5-04](#). Arbejdsgivere, der er blevet dømt som erstatningsansvarlige skadevoldere og derfor har betalt erstatning til tilskadekomne, har ret til at indtræde i tilskadekomnes arbejdsskadesag og som følge heraf få tilskadekomnes arbejdsskadesag genoptaget, uanset om tilskadekomne ønsker dette eller ej.

For at kunne indtræde i tilskadekomnes arbejdsskadesag vil vi derfor kræve følgende:

- 1) Skadevolder skal være dømt som erstatningsansvarlig og have betalt erstatning til tilskadekomne
- 2) Det skal dreje sig om den samme ulykke eller sygdom, som arbejdsskaden omhandler
- 3) Der skal være betalt erstatning for en eller flere erstatningsarter, som findes i arbejdsskadesikringsloven, herunder godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, men eksempelvis ikke, hvis der kun er betalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste

Ad 1: Hvis eksempelvis arbejdsgiver har vedkendt sig ansvaret som skadevolder uden at være dømt som ansvarlig ved en domstol, vil vi ikke genoptage sagen uden tilskadekomnes accept.

Når alle 3 betingelser er opfyldt, vil skadevolderen have samme muligheder for at få tilskadekomnes sag genoptaget, som tilskadekomne har. Dette betyder omvendt, at arbejdsgiver ikke kan få en bedre retsstilling end tilskadekomne. De almindelige krav til genoptagelse efter loven skal være opfyldt. Hvis vi eksempelvis har truffet en afgørelse om afvisning af en ulykke og der er gået mere end 5 år efter vores første afgørelse, så kan der ikke ses bort fra den ufravigelige 5-årsfrist (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1).

SM U-5-04 – arbejdsgivers ret til indtrædelse i tilskadekomnes krav

Ankestyrelsen behandlede 2 sager, hvor arbejdsgiver havde bedt om genoptagelse af spørgsmålet om anerkendelse. De var begge dømt ved domstolene som erstatningsansvarlige til at betale erstatning til de tilskadekomne. De tilskadekomne havde ikke givet samtykke til genoptagelse.

Ifølge Ankestyrelsen kunne begge arbejdsgivere få vurderet, om tilskadekomnes sag kunne genoptages. Begrundelsen var, at arbejdsgiverne havde betalt erstatning som skadevoldere og derfor efter reglerne i arbejdsskadeloven havde krav på at få godtgjort det erstatningsbeløb af samme art, som arbejdsskadeforsikringsselskabet måtte have pligt til at betale på det tidspunkt, hvor kravet blev fremsat. Arbejdsgiverne havde således en konkret individuel interesse i, at tilskadekomnes arbejdsskadesager blev genoptaget.

Ankestyrelsen vurderede, at arbejdsgiver ved *subrogation* kunne indtræde i tilskadekomnes retskrav på at begære en sag genoptaget og behandlet. Ved subrogation forstås, at en tredjemand ved at fyldestgøre fordringshaver indtræder i dennes rettigheder.

Sag 1

I 1991 blev der anmeldt en lænderygsygdom på tilskadekomne. Efter forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget afviste vi at anerkende sagen som en arbejdsskade. Ankestyrelsen tiltrådte denne afgørelse i 1994. I 1999 anmodede arbejdsgivers advokat om, at tilskadekomnes sag blev genoptaget, da arbejdsgiver ved en landsretsdom var blevet dømt til at betale erstatning til tilskadekomne som ansvarlig skadevolder for tilskadekomnes lænderygsygdom. Vi afviste at genoptage, da tilskadekomne ikke ønskede at give samtykke til genoptagelse, hvilket Ankestyrelsen tiltrådte i 2001.

Under en retssag mod Ankestyrelsen genoptog Ankestyrelsen sin afgørelse fra 2001 ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og ophævede afgørelsen. Sagen blev hjemvist til os, og vi blev bedt om at indhente en udtalelse fra tilskadekomne om baggrunden for, at hun havde afvist at give samtykke til genoptagelsen. Vi skulle samtidig indhente flere oplysninger om tilskadekomnes helbredsforhold og påvirkninger på arbejdet.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at arbejdsgiver eller dennes forsikringsselskab havde betalt erstatning, da arbejdsgiver var ansvarlig skadevolder og derfor ville have et krav på at få godtgjort erstatningsbeløb af samme art, som arbejdsskadeforsikringsselskabet måtte have pligt til at betale i forhold til en administrativ afgørelse på det tidspunkt, hvor kravet blev fremsat.

Sag 2

I 1994 modtog vi en anmeldelse på en tennisalbue, som vi afviste at anerkende ved en afgørelse i 1995, som blev tiltrådt af Ankestyrelsen. Ved en byretsdom i 1999 blev arbejdsgiver dømt som skadevolder til at betale erstatning. På den baggrund bad arbejdsgiver os om at genoptage tilskadekomnes sag. Vi gav afslag, da tilskadekomne ikke havde givet samtykke til genoptagelsen.

Denne afgørelse ophævede Ankestyrelsen og hjemviste sagen til ny behandling. Arbejdsgiver var således indtrådt i tilskadekomnes krav på genoptagelse, da arbejdsgiver var blevet dømt som ansvarlig skadevolder til at betale erstatning for tennisalbuen.

3. Genvurdering

For afgørelser truffet den 1. juli 2001 og frem har vi pligt til at genvurdere (remonstrere) vores afgørelser, når der modtages en rettidig klage. Genvurderingen skal ske inden 4 uger efter modtagelsen af klagen. (2003-lovens § 44, stk. 7-9 og 1992-lovens § 55, stk. 7-9)

Der er fastsat nærmere regler for behandlingen af klager i [bekendtgørelse nr. 951 af 26. november 2003 om Arbejdsskadestyrelsens behandling af klager over styrelsens afgørelser](#).

Hvis vi i særlige tilfælde ikke kan nå at genvurdere afgørelsen inden for 4 uger, skal vi meddele sagens parter dette. Det kan eksempelvis være, at der skal indhentes yderligere oplysninger til vurdering af, om der er en retlig eller faktisk mangel ved afgørelsen. Det kan også være, at tilskadekomnes fagforbund beder om en udsættelse for at overveje sagen.

Når det skal vurderes, om der er grundlag for at træffe en ændret afgørelse efter reglerne om genvurdering, skal vi vurdere følgende 2 betingelser:

- 1) Er afgørelsen og klagen omfattet af reglerne om genvurdering? Se afsnit 3.1.
- 2) Er der faktiske eller retlige mangler ved afgørelsen, der kan føre til en genoptagelse af afgørelsen, hvorefter der må genoptages og træffes en ny afgørelse? Se afsnit 3.2.

Det er kun ved at sammenholde vores afgørelse med klagens tema, at det kan vurderes, om disse betingelser er opfyldt.

Er betingelse 1) ikke opfyldt, vil afgørelsen ikke kunne genvurderes, og der vil ikke blive taget stilling til betingelse 2).

Hvis Ankestyrelsen modtager en klage, der ikke har været omkring os, vil de sende den til os, så vi kan overveje genvurdering. Det fremgår således af loven, at alle afgørelser, der klages, først skal vurderes af os i forhold til eventuelt genvurdering. Først når vi har taget stilling til eventuel genvurdering, kan Ankestyrelsen vurdere klagen.

Når vi sender sagen til Ankestyrelsen, fordi en af de nævnte betingelser ikke er opfyldt, sker det ved et almindeligt brev. Oversendelsen er således et processuelt skridt og ikke en afgørelse.

Retten til at få sagen udsat

Retten til at få udsat sagen efter forvaltningslovens § 21 gælder også i den periode, hvor vi endnu ikke kan tage stilling til, om klagen er omfattet af genvurderingspligten ([SM U-13-05](#)). At der for os gælder en frist på 4 uger ændrer således ikke på, at tilskadekomne kan få udsat sagen for at overveje den nærmere eller drøfte sagen med sit fagforbund.

3.1. Omfattet af reglerne om genvurdering

Følgende betingelser skal være opfyldt, før en afgørelse og en klage er omfattet af reglerne om genvurdering:

- 1) Afgørelsen skal være **truffet efter den 1. juli 2001** (§ 3, stk. 1 i [lov nr. 488 af 7. juni 2001 om ændring af lov om sikring mod følger af arbejdsskade og lov om erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl.](#))
- 2) Vi skal have truffet afgørelse efter **arbejdsskadesikringsloven** eller lov om erstatning til tilskadekomne **værnepligtige** m.fl. Hvis vi træffer afgørelse efter andre love, eksempelvis om begrænset aktindsigt efter forvaltningsloven, gælder reglerne om genvurdering ikke, og vi skal sende klagen til Ankestyrelsen, uden mulighed for at genvurdere eller ændre afgørelsen.

Vi kan godt genvurdere afgørelser, selvom vi har truffet afgørelse efter tidligere love – eksempelvis ved en afgørelse om genoptagelse af en sag, hvor ulykken skete i 1988. Vi kan dog kun genvurdere sager, der er afgjort efter 1978-loven og senere (trådt i kraft 1. april 1978), da vi ikke kan genvurdere efter tidligere love, herunder ulykkesforsikringsloven.

- 3) Klagen skal være modtaget **rettidigt** inden for klagefristen.

Klagefrist for tilskadekomne og efterladte afhænger af opholdssted:

I Danmark: 4 uger

Færøerne eller det øvrige Europa uden for Danmark: 6 uger

Uden for Europa, herunder Grønland: 3 måneder

Klagefristen for arbejdsgivere og selskaber er altid 4 uger. (2003-lovens § 44, stk. 3/1992-lovens § 55, stk. 3)

Hvis vi modtager en klage, der ikke er rettidig, sender vi sagen til Ankestyrelsen og oplyser, om vi ville have truffet en anden afgørelse, hvis klagen var modtaget rettidigt. Hvis Ankestyrelsen vurderer, at klagen alligevel var modtaget rettidigt, eller dispenserer fra overskridelsen af klagefristen, sender Ankestyrelsen sagen retur til os ad genvurdering, hvis vi har angivet, at vi ville have truffet en anden afgørelse ved en genvurdering, hvis afgørelsen havde været klaget rettidigt.

Der henvises til Ankestyrelsens [Klagevejledning på det sociale område](#) fra 2000 om beregning af klagefrist og Ankestyrelsens praksis for dispensation fra en overskridelse af fristen.

- 4) Klagen skal være sendt af en fysisk eller juridisk person, der er **berettiget til at klage** over afgørelsen (2003-lovens § 44/1992-lovens § 55):
  - Tilskadekomne (eller dennes repræsentant)
  - Efterladte, hvis tilskadekomne er død (kan dog ikke klage over personlige ydelser, herunder godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne)
  - Selskabet (ulykkesforsikringselskab eller Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring)
  - Arbejdsgiver om anerkendelse eller afvisning
  - Arbejdsgiver, der ikke har tegnet en lovpligtig forsikring

- 5) Klagen skal henvise til **faktiske eller retlige mangler** ved afgørelsen. Hvis der klages over skønnet i en konkret afgørelse, er klagen ikke omfattet af reglerne om genvurdering. Se afsnit 3.1.1.
- 6) Der må ikke være **klaget af flere parter**, da vi normalt ikke vil kunne give begge parter medhold i deres klage. Hvis både tilskadekomne og arbejdsgiver eller selskabet har klaget, skal sagen sendes direkte til Ankestyrelsen uden genvurdering.

En undtagelse fra denne betingelse er, hvis parterne har klaget enslydende, altså eksempelvis at både tilskadekomne og forsikringsselskabet har klaget for at få årslønnen forhøjet med ATP-bidraget, som er blevet glemt ved vores fastsættelse af årsløn. I denne situation vil vi kunne give begge parter medhold i deres klage.

Det betyder praktisk, at vi normalt er nødt til at afvente klagefristens udløb, før vi kan se, om flere parter klager. Det vil praktisk sige, at vi ikke kan genvurdere vores afgørelse med det samme, hvis vi 3 dage efter afgørelsen modtager en klage fra tilskadekomne. Hvis selskabet klager 3 uger senere, ville vi således ikke have haft ret til at genvurdere.

Hvis én eller flere af disse betingelser ikke er opfyldt, vil vi afvise at behandle klagen, da den ikke er omfattet af reglerne om genvurdering. Sagen vil herefter blive sendt til Ankestyrelsen, der vil behandle klagen over afgørelsen.

3.1.1. Skønnet i en afgørelse

At der efter den fjerde betingelse klages over skønnet vil sige, at der ikke er henvist til retlige eller faktiske mangler ved afgørelsen, men derimod klaget over, at en konkret vurdering ikke er endt med et resultat, som klageren finder rimeligt.

Særligt fastsættelse af godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne (herunder årsløn) indeholder en række skønsmæssige vurderinger, som ikke er omfattet af reglerne om genvurdering.

Eksempel 6

Vi giver 5 procent i godtgørelse for varigt mén, efter den vejledende méntabel, for daglige lændesmerter uden bevægeindskrænkning. Tilskadekomne klager over afgørelsen og anfører, at hans gener burde vurderes til 10 procent, da han mener, at han har lette daglige smerter med let bevægeindskrænkning.

Vi vil meddele tilskadekomne, at denne klage over skønnet i afgørelsen om mén ikke er omfattet af reglerne om genvurdering, hvorfor afgørelsen vil blive sendt til Ankestyrelsen til klagebehandling.

Hvis en klage både vedrører skønnet i afgørelsen og en faktisk eller retlig mangel, vil klagen være omfattet af reglerne om genvurdering, og det vil blive vurderet, om der er grundlag for at give den, der klager, medhold i klagen over den retlige eller faktiske mangel, jævnfør afsnit 3.2.

Selvom vores pligt til at undersøge sagen (officialmaksimen) er udtryk for en konkret vurdering af, hvilke oplysninger der skal indhentes i den konkrete sag, kan denne pligt ikke anses for udtryk for et "skøn" i forhold til genvurdering. En klage over, at styrelsen ikke har overholdt sin pligt til at oplyse sagen tilstrækkeligt, er således omfattet af reglerne om genvurdering. Om klagen kan føre til en genoptagelse af sagen afhænger af, om betingelserne i afsnit 3.2. er opfyldt.

3.2. Faktisk eller retlig mangel

Når betingelserne i afsnit 3.1. er opfyldt, er afgørelsen og klagen omfattet af reglerne om genvurdering. For at kunne genoptage sagen og træffe en ny afgørelse, kræver det, at en af følgende betingelser er opfyldt:

1) Der skal være en **faktisk mangel**, der har haft betydning for vores afgørelse

og/eller

2) Der skal være en **retlig mangel**, der har haft betydning for vores afgørelse

Hvis der har været tale om en faktisk eller retlig misforståelse, der ikke har haft betydning for vurderingen, vil disse betingelser normalt ikke være opfyldt.

For at kunne betegne det som en "mangel" må det kræves, at

1) den retlige eller faktiske misforståelse har haft en betydning for vurderingen af afgørelsen, så der vil være grund til at ændre indholdet af vores afgørelse,

eller

2) vi har overtrådt en garantiforskrift (også kaldet retsgaranti), herunder manglende partshøring med videre (se afsnit 10.3.1. herom)

Eksempel 7

Vi anerkender en rygskaide som et ulykkestilfælde efter 1992-lovens § 9, nr. 1. Det lægges til grund, at tilskadekomne løfter en 23 kg tung kasse med varer, får et knæk i ryggen, da han er ved at tage kassen, og må gribe efter kassen. Ved anerkendelsen lægges der vægt på, at der skete en usædvanlig afvigelse i forhold til det ønskede løft.

I klagen oplyser arbejdsgiver, at han har skrevet forkert i anmeldelsen. Han har efterfølgende fået vejret kassen, der vejer 17 kg.

Vi vil anse afgørelsen og klagen for omfattet af reglerne om genvurdering (jævnfør afsnit 3.1.), men vil afvise at genoptage sagen, da de forhold, der er henvist til, ikke kan anses for at være en faktisk mangel af betydning for vores anerkendelse af hændelsen som et ulykkestilfælde.

Eksempler på faktiske/retlige mangler

- Vi har fejlagtigt afvist at anerkende en ulykke under tilskadekomnes arbejde med den begrundelse, at vedkommende var selvstændig og ikke havde tegnet forsikring efter 2003-loven. Dette var imidlertid forkert, da tilskadekomne ifølge anmeldelsen var ansat i sit eget anpartsselskab og dermed omfattet af 2003-loven
- Tilskadekomne anmelder en skade og oplyser, at han var værnepligtig på tidspunktet for skadens indtræden i 2003. Vi behandler sagen efter 1992-loven og træffer afgørelse om, at skaden ikke er omfattet af skadebegreberne i 1992-loven. Var sagen blevet behandlet efter lov om erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl., ville skaden være omfattet af det mere lempelige skadebegreb i denne lov. (Efter 1. januar 2004 er ulykkesbegrebet i 2003-loven og i værnepligtsloven imidlertid det samme)
- Vi trækker fra i méngodtgørelsen for en skade på højre knæ, da det af en lægeerklæring fremgår, at tilskadekomne havde en tidligere skade på knæet. Den tidligere skade var imidlertid på det andet knæ, hvorfor der ikke var grund til at trække fra i godtgørelsen

Eksempler på retlige mangler

- Vi har **ikke taget stilling til fradrag** i erstatningen på grund af en klar og symptomgivende forudbestående sygdom, jævnfør bevisreglen i 2003-lovens § 12, stk. 2/1992-lovens § 13. ([SM U-15-02](#))
- **Vi har ikke overholdt vores forpligtelse til at oplyse sagen** (officialmaksimen). Eksempel: Vi har tilkendt 5 procent i godtgørelse for varigt mén på baggrund af lægeerklæring I. Der var allerede indhentet en speciallægeerklæring af kommunen, der beskrev en forværring af skaden, der burde give 15 procent i godtgørelse for varigt mén. Det fremgik af lægeerklæring I, at tilskadekomne var henvist til undersøgelse hos speciallæge af kommunen, men vi har ikke indhentet denne erklæring.
- Vi har foretaget et **udpræget fejlskøn**, eksempelvis tilkendt 5 procent i godtgørelse for mén for tab af alle fingre på højre hånd, der efter den vejledende méntabel giver 25 procent i mén.
- Vi har undladt at partshøre tilskadekomne over væsentlige lægelige oplysninger før en afgørelse om afslag på anerkendelse af en erhvervssygdom. Dette er en overtrædelse af en garantiforskrift. ([SM U-26-03](#))

Hvis vi vurderer, at der ikke er faktiske eller retlige mangler ved vores afgørelse, vil vi sende sagen til Ankestyrelsen med henblik på klagebehandling uden at genoptage sagen.

Hvis vi vurderer, at der er en faktisk og/eller retlig mangel ved vores afgørelse, vil vi træffe en ny afgørelse, der giver den, der klager, helt eller delvist medhold, jævnfør afsnit 3.2.2. Hvis vi har overtrådt en garantiforskrift, kan vi dog træffe en uændret afgørelse. Se afsnit 10.3.1. om genoptagelse ved overtrædelse af garantiforskrifter.

Der fremkommer nye oplysninger i klagen

Hvis der sendes nye oplysninger med klagen, melder spørgsmålet sig, om vi kan genvurdere på det grundlag. Det kunne eksempelvis være, at der fremkom andre vægtangivelser i en sag om anerkendelse af en lænderygsgdom.

Selve det forhold, at vi modtager nye oplysninger, giver ikke nødvendigvis anledning til at genvurdere. Nye oplysninger vil ikke nødvendigvis være udtryk for, at afgørelsen er behæftet med en faktisk eller retlig mangel.

Hvis det er åbenbart, at vi burde have indhentet en bestemt oplysning, som nu er fremkommet ved klagen, så har vi ikke overholdt pligten til at oplyse sagen tilstrækkeligt, hvilket er en retlig mangel, jævnfør ovenfor. Vi skal derfor genoptage sagen og træffe en ny afgørelse om anerkendelsesspørgsmålet.

Ofte vil det dog være mere tvivlsomt, om de nu fremkomne oplysninger er udtryk for en retlig eller faktisk mangel. Der kan altid tilføjes yderligere oplysninger til en sag, men det er kun vores opgave at indhente tilstrækkelige oplysninger til at træffe en afgørelse. Så længe de oplysninger, der forelå på tidspunktet for afgørelsen, må anses for at være tilstrækkelige til at træffe en korrekt afgørelse, vil nye oplysninger ikke kunne anses for at være en retlig eller faktisk mangel ved afgørelsen.

3.2.1. Indhentelse af oplysninger

Vi kan indhente yderligere oplysninger med henblik på at vurdere, om afgørelsen er behæftet med faktiske eller retlige mangler. Efter indhentelse af oplysningerne kan vi *enten* give afslag på genoptagelse efter reglerne om genvurdering, fordi afgørelsen ikke er behæftet med en mangel, *eller* genoptage afgørelsen, fordi vi vurderer, at afgørelsen var behæftet med en retlig eller faktisk mangel.

3.2.2. Der kan helt eller delvist gives medhold i klagen – genoptagelse

Hvis vi ud fra klagen kan give den, der klager, helt eller delvist medhold, genoptager vi sagen og træffer en ny afgørelse, hvor reglerne i forvaltningsloven om afgørelser gælder for begrundelse, klagevejledning med videre.

Genvurderingsafgørelsen har virkning fra tidspunktet for den indklagede afgørelse. Inden der træffes ny afgørelse, skal vi partshøre over indholdet i klagen og eventuelt andre indhentede oplysninger. På grund af tidsfristen på 4 uger vil vi normalt nedsætte fristen for svar på partshøringen i denne situation til 7 dage i stedet for de typiske 14 dage.

Efter partshøringen træffes der en ny afgørelse. Vi vil skrive i afgørelsens begrundelse, hvorfor der var grundlag for genvurderingen, for eksempel at vi ved en fejl ikke har lagt ATP-bidrag til årslønnen.

Hvis der klages over genvurderingsafgørelsen, sender vi straks sagen til Ankestyrelsen. I denne situation må vi ikke genvurdere sagen en gang til.

Eksempel 8

Vi tilkender 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne og fastsætter årslønnen til 250.000 kr. Erstatningen udbetales løbende fra den 1. februar 2002, og vi fastsætter revision til den 1. februar 2003.

Der klages over vores afgørelse om erhvervsevnetab, og der henvises til en faktisk fejl ved fastsættelse af, hvad tilskadekomne ville kunne tjene på tidspunktet for afgørelsen, hvis der ikke havde været en arbejdsskade. Vi indhenter oplysninger om lønindtægten. Oplysningerne sendes til forsikringsselskabet og til tilskadekomne til partshøring med en frist på 7 dage. Selskabet partshøres samtidig over klagen.

Vi træffer herefter en afgørelse, hvor erstatningen for tab af erhvervsevne fastsættes til 20 procent ud fra de nye oplysninger. Årsløn, tilkendelsestidspunkt og den fastsatte revision fastholdes uændret i afgørelsen.

I afgørelsen giver vi en ny klagevejledning. Der kan klages over afgørelsen til Ankestyrelsen, og vi har ikke mulighed for at genvurdere denne nye afgørelse.

3.2.3. Oplagte skrive- og regnefejl eller upræcis begrundelse

Hvis vi har begået oplagte skrive- og regnefejl, vil vi genoptage afgørelsen og rette disse fejl i den nye afgørelse. Se i øvrigt afsnit 10.1. om berigtigelse.

Hvis resultatet i afgørelsen (eksempelvis tilkendt 10 procent i godtgørelse for varigt mén) er korrekt, men det viser sig, at begrundelsen er upræcis, ikke dækkende for afgørelsen eller eventuelt helt forkert, kan vi ikke genvurdere sagen, medmindre vi har tilsidesat en garantiforskrift (se afsnit 10.3.1). Vi kan derfor som udgangspunkt kun genvurdere, hvis vi ud fra klagen kan ændre indholdet i afgørelsen på grund af klagen – altså eksempelvis forhøje de 10 procent til 15 procent i mén.

Vi har dog mulighed for i brevet til Ankestyrelsen at give en uddybende begrundelse for, hvorfor vi ikke kan give klageren helt eller delvist medhold, herunder præcisere vores begrundelse for den oprindelige afgørelse. Dette kan således indgå i Ankestyrelsens behandling af sagen og kunne eventuelt føre til, at den, der klager, vælger at trække klagen.

Dette punkt er blevet præciseret ved Ankestyrelsens [SM U-1-05](#).

3.3. Afgørelser, som indeholder flere enkeltafgørelser

Hvis der eksempelvis klages over en afgørelse om erhvervsevnetab og vi kun finder grundlag for at genoptage spørgsmålet om årslønnen, opstår spørgsmålet, om vi kan genoptage årslønnen alene, herunder indhente yderligere oplysninger, mens vi oversender resten af afgørelsen til Ankestyrelsen. Se afsnit 3.3.1.

Et andet problem opstår, når den, der klager, tydeligt kun klager over enkelte delafgørelser, eksempelvis tilkendelsestidspunktet ved en løbende erstatning for tab af erhvervsevne, men i øvrigt er tilfreds med resten af afgørelsen. Se afsnit 3.3.2.

Der er ikke noget problem ved at adskille afgørelser om mén og erhvervsevnetab, selvom disse spørgsmål er behandlet i samme afgørelse. Hvis der klages over begge dele og vi kun finder grundlag for at genoptage eksempelvis ménet, så sender vi afgørelsen om erhvervsevnetab til Ankestyrelsen og gør i brevet til Ankestyrelsen opmærksom på, at vi overvejer at genvurdere spørgsmålet om mén.

3.3.1. Der klages over hele afgørelsen

Hvis der kun klages over vores "afgørelse om erhvervsevnetab", må vi under alle omstændigheder vurdere hele afgørelsen og alle delelementerne i denne – også selvom klagen kun indeholder argumenter om eksempelvis årslønnen.

Særligt erhvervsevnetabet indeholder en række enkeltafgørelser, der kan være svære at skille fra hinanden. Erstatningsbeløbet fremkommer ved fastsættelse af en erhvervsevnetabsprocent, en årsløn og ved løbende erstatninger et tilkendelsestidspunkt, hvorefter der foretages en beregning med udgangspunkt i de gældende satser. Ved kapitalerstatninger er der også et omsætningstidspunkt. I nogle tilfælde kan disse delelementer dog adskilles, for eksempel procenten fra årslønnen.

Ankestyrelsen har i en konkret sag, gengivet i [SM U-2-05](#), behandlet spørgsmålet om klage over årsløn og erhvervsevnetabsprocenten. Vi havde truffet afgørelse om 25 procent i erstatning for tab af erhvervsevne med en årsløn fastsat til 283.000 kr. Tilskadekomnes fagforbund klagede og mente, at procenten skulle sættes til 33 og årslønnen til 300.000 kr. Vi gav delvist medhold i årslønnen, som vi forhøjede til 293.000 kr., men vi fastholdt afgørelsen om erhvervsevnetab. Vi genvurderede og traf nu en afgørelse, hvor vi fastholdt procenten, men ændrede årslønnen. Vi havde ikke sendt sagen til Ankestyrelsen.

10 måneder herefter henvendte forbundet sig for at høre til sagen. Ankestyrelsen tog på den baggrund principielt stilling til, om klagen over afgørelsen var rettidig.

Ankestyrelsen kom frem til, at der var givet delvist medhold ved årslønnen, hvorfor det var korrekt, at vi havde givet klagevejledning på dette spørgsmål, og henvendelsen 10 måneder efter var derfor en for sen klage over årslønnen. Dette spørgsmål kunne Ankestyrelsen derfor ikke tage stilling til.

Spørgsmålet om erhvervsevnetabsprocenten havde vi imidlertid fastholdt. Derfor kunne der ikke træffes en ny afgørelse om dette spørgsmål med ny klagefrist. Spørgsmålet var altså allerede klaget af forbundet, og vi skulle have sendt dette spørgsmål over til Ankestyrelsen med en begrundelse for, hvorfor vi fastholdt dette spørgsmål i afgørelsen. Ankestyrelsen kunne derfor godt klagebehandle dette spørgsmål.

Det vil sige, at hvis afgørelsen om erhvervsevnetab klages og vi kun finder anledning til at genoptage spørgsmålet om årsløn, så må vi genoptage årslønnen og træffe en ny afgørelse herom. De øvrige spørgsmål (procenten og eventuelt tilkendelsestidspunktet) må vi sende til Ankestyrelsen til klagebehandling.

Eksempel 9

Vi har tilkendt 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne og fastsat en årsløn på 250.000 kr. Erstatningen udbetales løbende, og der er fastsat revision til den 1. februar 2003. Der klages over vores afgørelse om erhvervsevnetab, og der henvises til fejl i årslønsberegningen. Vi indhenter yderligere oplysninger om lønindtægten. Vi beslutter på den baggrund at ændre årslønnen til 270.000 kr. ud fra de nye oplysninger. Vi træffer derfor en ny afgørelse, hvor vi ændrer fastsættelsen af årslønnen, og skriver en ny begrundelse herfor. De spørgsmål, der ikke er grundlag for at ændre, fastholdes uændret i afgørelsen.

Der sættes nu en ny klagefrist for den nye afgørelse om årsløn. Da vi fastholder resten af afgørelsen, må disse spørgsmål sendes til Ankestyrelsen til klagebehandling.

Det sker, at vi hurtigt efter modtagelsen af klagen kan se, at det kun er dele af afgørelsen om erhvervsevnetab – eksempelvis årslønnen – som vi kan ændre ved en genvurdering. Vi kan eventuelt se, at det vil kræve en yderligere undersøgelse af sagen, før årslønnen kan vurderes på ny. I sådanne tilfælde kan vi i princippet særskilt oversende de øvrige enkeltafgørelser om erhvervsevnetab (eksempelvis procenten og tilkendelsestidspunktet) til Ankestyrelsen ad klagebehandling. Vi vil så træffe en særskilt ny afgørelse om den ændrede årsløn, der kan klages særskilt.

3.3.2. Der klages over delelementer af afgørelsen

Hvis det klart fremgår af klagen, at det kun er tilkendelsestidspunktet, årslønnen eller erhvervsevnetabsprocenten, der eksempelvis klages over, må vi i vidt omfang lade os binde af temaet i klagen.

Hvis vi finder grundlag for at ændre en af delafgørelserne, der er klaget over, kan det dog betyde en ændring af beregningen af selve erstatningsbeløbet. Hvis det er tilfældet, beholder vi hele sagen under overvejelse om genvurdering og sender ikke dele af afgørelsen til Ankestyrelsen, før vi har behandlet sagen samlet.

Hvis vi helt eller delvist kan give parten medhold i klagen over et delelement, vil vi træffe en ny afgørelse med en ny klagefrist. Det vil således ikke være nødvendigt at sende de øvrige delelementer til Ankestyrelsen, da disse ikke er klaget.

Eksempel 10

Tilskadekomne klager over årslønsfastsættelsen ved vores afgørelse om 25 procent i løbende erstatning for tab af erhvervsevne. Vi vurderer, at der er grundlag for at ændre årslønnen på baggrund af oplysningerne, der er vedlagt klagen. Vi træffer en ny afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne, ligesom i eksempel 9. Vi ændrer herved årslønnen og den samlede beregning af erstatningen. Sagen sendes ikke til Ankestyrelsen, da de øvrige spørgsmål ikke er klaget. Vi sætter en ny klagevejledning på den nye afgørelse, da den kan klages til Ankestyrelsen.

Eksempel 11

Ligesom i eksempel 10 klager tilskadekomne over årslønsfastsættelsen ved vores afgørelse om løbende erstatning for tab af erhvervsevne på 25 procent. Vi vurderer dog ikke, at der er grundlag for at ændre årslønnen på baggrund af oplysningerne, der er vedlagt klagen, og vi finder heller ikke grundlag for at indhente yderligere oplysninger. I dette tilfælde oversender vi sagen til Ankestyrelsen med en begrundelse, der kun går på, hvorfor vi fastholder fastsættelsen af årslønnen. Der træffes ikke en ny afgørelse.

3.4. Afgrænsning mellem genvurdering og genoptagelse ved nye oplysninger

I klageperioden kan henvendelser fra parterne være udtryk for

- 1) en klage over vores afgørelse
- 2) en anmodning om genoptagelse
- 3) begge dele

Hvis parten er utilfreds, må en henvendelse modtaget i klageperioden normalt anses for at være en klage, uanset om ordet "klage" eller "anke" er nævnt.

Reglerne om genvurdering regulerer ikke anmodninger om genoptagelse modtaget inden for klagefristen begrundet i, at der efter afgørelsen er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund ved den indklagede afgørelse. Her er der tale om genoptagelse efter de almindelige genoptagelsesregler i arbejdsskadesikringsloven (2003-lovens § 41-43/1992-lovens § 24, 27, 34 og 36), da der ikke er tale om en klage over retlige eller faktiske mangler ved den trufne afgørelse.

Hvis det er klart, at parten ikke er utilfreds med vores afgørelse, men kun ønsker genoptagelse på grund af nye forhold sket efter vores afgørelse, så kan vi godt nøjes med at genoptage sagen og ikke klagebehandle vores afgørelse.

Hvis der inden udløbet af klagefristen eksempelvis klages over vores afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne og henvises til, at tilskadekomne netop er gået på førtidspension, kan vi genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab på baggrund af de nye oplysninger. Imidlertid må sagen samtidig sendes til Ankestyrelsen til klagebehandling, da vores afgørelse ikke indeholder faktiske eller retlige mangler. ([SM U-16-02](#))

Vi vil normalt vente med at genoptage sagen, indtil Ankestyrelsen har afsluttet klagesagen, da vi ikke kan vurdere eventuelle ændrede forhold, før der er truffet en endelig afgørelse, og da Ankestyrelsen i vidt omfang kan inddrage nye oplysninger ved klagebehandlingen.

Hvis vi i klageperioden modtager en anmodning om genoptagelse på grund af forhold, der er sket før vores afgørelse, som vi ikke var opmærksom på ved vores afgørelse, så må vi typisk tolke dette som en klage over vores afgørelse. Vi har således ikke overholdt officialmaksimen, og afgørelsen er mangelfuld. I modsat fald ville vi for eksempel ikke ved en almindelig genoptagelse eksempelvis tilkende en løbende erstatning fra før vores afgørelse.

Eksempel 11a

Den 13. marts 2006 træffer vi, på baggrund af 2 måneder gamle oplysninger fra tilskadekomne, afgørelse om, at tilskadekomne ikke er berettiget til erstatning for tab af erhvervsevne. Årsagen er, at tilskadekomne ifølge de foreliggende oplysninger fortsat er i arbejde på trods af et betydeligt skånebehov.

Den 20. marts 2006 modtager vi et brev fra tilskadekomne, hvoraf det fremgår, at tilskadekomne er blevet afskediget fra sit arbejde og den 15. marts 2006 har fået et fleksjob. På den baggrund anmoder han om genoptagelse.

Da oplysningen vedrører forhold sket efter vores afgørelse og tilskadekomne ikke er utilfreds med vores afgørelse, kan vi genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab uden at klagebehandle vores afgørelse. Henvendelsen kan således ikke anses for at være en klage over vores afgørelse.

Eksempel 11b

Som i eksempel 11 a, men den 20. marts 2006 modtager vi et brev fra tilskadekomne, hvoraf det fremgår, at tilskadekomne er blevet afskediget fra sit arbejde og den 15. januar 2006 har fået et fleksjob. På den baggrund anmoder han om genoptagelse.

Da oplysningen vedrører forhold sket før vores afgørelse, som ville have afgørende betydning for vores afgørelse om erhvervsevnetab, må vi betragte henvendelsen som en klage over vores afgørelse. Vores afgørelse er mangelfuld, da de nyeste oplysninger om tilskadekomnes erhvervsmæssige situation ikke er indgået i vores afgørelse. Selvom der anmodes om genoptagelse og tilskadekomne ikke i henvendelsen har nævnt, at han er utilfreds, må henvendelsen tolkes som en klage over vores afgørelse.

Vi kan så eventuelt træffe en endelig afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne på 50 procent eller derover, der skal udbetales løbende, hvor vi kan lade erstatningen løbe fra januar 2006.

4. Genoptagelse – afvist som arbejdsskade – § 41/§ 24

Hvis vi har afvist at anerkende en anmeldt skade som en arbejdsskade, kan sagen genoptages inden 5 år fra afgørelsens dato. (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1)

Da loven ikke stiller betingelser om væsentlighed eller om, at en ny afgørelse skal ende med en anerkendelse, antages det, at der gælder meget milde krav for at genoptage spørgsmålet om anerkendelse inden for fristen. Det betyder, at lovens betingelser er mildere end de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse, der ville gælde, hvis bestemmelsen ikke stod i loven.

Sagen skal genoptages, hvis der i anmodningen er lagt op til, at der eventuelt foreligger **oplysninger, der kan uddybe spørgsmålet om anerkendelse**. Her træder vores forpligtelse til at oplyse sagen ind (officialmaksimen).

Vi skal eksempelvis genoptage, hvis:

- vi har givet afslag på anerkendelse af en ulykke og 5 måneder efter modtager en vidneforklaring, som vi ikke tidligere havde i sagen
- vi har givet afslag på anerkendelse af en ulykke, men tilskadekomne 3 måneder efter sender en ændret forklaring af, hvad der skete (se afsnit 4.1. herom)
- vi har afvist at anerkende en erhvervssygdom, men 2 år senere får nye lægelige oplysninger vedrørende denne sygdom

Eksempel 12

Vi havde i oktober 2000 afvist at anerkende en anmeldt skuldersygdom. Der var stillet diagnosen muskelinfiltrationer i højre skulderregion med udstrålende smerter til højre arm og hånd. Vi vurderede, at sygdommen ikke var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme, og at der ikke var grundlag for at forelægge sagen for Erhvervssygdomsudvalget.

I 2002 bad tilskadekomne om genoptagelse og anførte, at der nu var en ny diagnose: skuldertendinit. Vi indhentede herefter journaloplysninger, der bekræftede denne diagnose.

På baggrund af oplysningen om den nye diagnose genoptog vi sagen og traf en ny materiel afgørelse om anerkendesspørgsmålet. Sagen blev afvist, da kravene til belastning i fortegnelsen over erhvervssygdomme ikke var opfyldt, og da der ikke var grundlag for at forelægge sagen for Erhvervssygdomsudvalget.

Der vil dog blive **givet afslag** på genoptagelse, hvis anmodningen er:

- indholdsløs – eksempelvis et brev, der kun indeholder følgende: "Jeg ønsker at få min sag genoptaget."
- baseret på argumenter, der ikke er relevante for spørgsmålet om anerkendelse – eksempelvis ved en afvist ulykke: "Jeg har fået det værre siden afgørelsen"
- baseret på argumenter om, at vores afgørelse var forkert eller mangelfuld (her kan genvurdering ved en klage efter kapitel 3 eller genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper efter kapitel 10 overvejes)

Eksempel 13

I januar 1998 gav vi afslag på anerkendelse af en knæskade opstået ved en forvridding under boldspil. For at undgå at støde ind i et barn foretog tilskadekomne en undvigemanøvre og vred om, da hendes fod stod fast. Der blev lagt vægt på, at der ikke var beskrevet en udefrakommende begivenhed, der gik ud over spillets rammer. I oktober 1998 tiltrådte Ankestyrelsen vores afgørelse.

I marts 2003 anmoder tilskadekomnes advokat om at få genoptaget spørgsmålet om anerkendelse. Han henviser til, at det må være væsentligt, at hendes fod stod fast ved

manøvren, hvilket må anses for at være et ulykkestilfælde. Han henviser også til Højesterets dom af 28. august 2002 om en klinikassistent, der fik anerkendt en rygskaide, da hun skulle holde et sug i munden på en 11-årig dreng, der pludselig drejede hovedet væk fra hende.

Vi giver afslag på genoptagelse, da der ikke er tilført sagen nogen nye faktiske oplysninger eller i øvrigt er anført omstændigheder, der fører til en yderligere undersøgelse af anerkendesspørgsmålet. Højesterets dom har ikke ændret fortolkningen af ulykkesdefinitionen, og sagen er i øvrigt ikke sammenlignelig med tilskadekomnes.

Der kan ikke ses bort fra 5-årsfristen

Loven giver ikke mulighed for at dispensere eller se bort fra 5-årsfristen. Det vil sige, at hvis vi den 1. februar 1997 har afvist at anerkende en skade som et ulykkestilfælde og styrelsen den 2. februar 2002 modtager en anmodning om genoptagelse, vil der blive givet afslag på genoptagelse på det foreliggende grundlag – alene fordi fristen er overskredet. ([SM U-14-01](#))

Eksempel 14

Den 4. februar 1993 får en smed fingrene i klemme mellem to gummivalser. Den 6. marts 1995 anmeldes skaden til os. Vi afviser ved afgørelse af 8. juni 1995 at dispensere fra overskridelsen af fristen for anmeldelse på 1 år. Begrundelsen er, at der ikke er erstatningsberettigende følger. Den 22. januar 2003 anmoder tilskadekomne om genoptagelse af sagen, da følgerne er blevet værre. Vi vil give afslag på genoptagelse, da der er gået mere end 5 år fra afvisningen i juni 1995. Vi kan ikke dispensere eller se bort fra 5-årsfristen.

4.1. Ændret forklaring

Det forekommer, at tilskadekomne i sin anmodning om genoptagelse anfører, at en ulykke er sket på en anden måde, end vi har lagt til grund for vurderingen af, om ulykkesdefinitionen er opfyldt eller ej. I disse tilfælde vil vi som udgangspunkt genoptage sagen, hvis anmodningen om genoptagelse er modtaget inden udløbet af 5-årsfristen (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1). At vi genoptager sagen betyder ikke nødvendigvis, at vi anerkender arbejdsskaden.

Herefter vil vi eventuelt indhente yderligere oplysninger med henblik på at foretage en afvejning af de foreliggende beviser for, at kravene i ulykkesdefinitionen er opfyldt.

Der er herefter 3 muligheder:

1) Den nye forklaring er mest sandsynlig

Det kan eksempelvis være, at tilskadekomne udvider sin forklaring og kommer med en overbevisende vidneforklaring, der dokumenterer, at ulykken er sket, som tilskadekomne nu angiver det. Det kunne være, at den oprindelige beskrivelse af hændelsen var meget summarisk og unuanceret. Hvis denne nye og udvidede forklaring sandsynliggør et ulykkestilfælde, vil vi genoptage og anerkende skaden som et ulykkestilfælde.

2) Den nye forklaring sandsynliggør heller ikke en ulykke

Hvis vi eksempelvis har afvist en løfteskade som et ulykkestilfælde (1992-lovens § 9, nr.1), fordi løftet af en 13 kg tung kasse forløb som ventet, vil sagen blive genoptaget, hvis tilskadekomne oplyser, at kassen vejede 23 kg. Denne oplysning er dog ikke væsentlig for vurderingen af, om den konkrete hændelse er en ulykke eller ej. Derfor vil sagen blive genoptaget på grund af den nye oplysning, men der vil igen blive givet afslag på anerkendelse som ulykkestilfælde, fordi der ikke på baggrund af de nye oplysninger er sandsynliggjort et ulykkestilfælde.

3) Den nye forklaring er en ændring i forhold til den oprindelige forklaring

Hvis tilskadekomne oprindeligt har forklaret detaljeret, at han forloftede sig på en kasse på 13 kg, kan det undre, hvis tilskadekomne ved en anmodning om genoptagelse oplyser, at han fik akutte smerter i ryggen ved hændelsen, da han tabte kassen og måtte gribe den, for at den ikke skulle falde på gulvet.

Når en efterfølgende forklaring ikke kan rummes inden for den oprindelige forklaring, vil styrelsen genoptage sagen og give afslag på anerkendelse af skaden som et ulykkestilfælde. Begrundelsen vil være, at der ikke kan lægges vægt på den efterfølgende ændrede forklaring, som ikke kan rummes inden for den oprindelige forklaring, der ikke opfyldte kravene til anerkendelse som en ulykke.

At der ses bort fra en efterfølgende ændret forklaring vil dog kræve, at hændelsen oprindeligt var oplyst grundigt, så der ikke er tvivl om, hvordan hændelsen skete (officialmaksimen skal være opfyldt).

4.2. For sen anmeldelse

Hvis vi giver afslag på dispensation fra en for sen anmeldelse (2003-lovens § 36, stk. 1/1992-lovens § 20, stk. 1), vil denne afvisning være omfattet af samme regel (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1), da vi har meddelt, at skadestilfældet ikke er omfattet af loven. Sagen kan derfor ikke genoptages, hvis anmodningen om genoptagelse først modtages efter 5 år fra afgørelsen, men inden for de 5 år gælder der milde betingelser for at få sagen genoptaget.

Særligt for sager om for sen anmeldelse skal det understreges, at tilskadekomnes oplysning om at have fået det værre kan give et grundlag for at genoptage sagen. Det kan således eksempelvis give anledning til dispensation fra overskridelse af fristen, hvis tilskadekomne følte sig rask og skaden først udvikler sig efter anmeldefristens udløb. (Se [SM U-4-06](#) om praksis for at dispensere fra anmeldefristen)

4.3. Erhvervssygdomme, der senere optages på fortegnelsen

5-årsfristen gælder ikke for sygdomme, der senere optages på fortegnelsen over erhvervssygdomme. (2003-lovens § 41, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 2 og [SM U-14-01](#))

Det gælder eksempelvis for posttraumatisk belastningsreaktion og slidgigt i knæleddet, der blev optaget på fortegnelsen, der gælder sygdomme anmeldt før 1. januar 2005, den 27. maj 2005.

Det samme gælder, hvis betingelserne for anerkendelse for et punkt på fortegnelsen ændres, efter at der er givet afslag på anerkendelse i den konkrete sag. Det er en ændring i retsgrundlaget og ikke ændrede faktiske omstændigheder, der begrundet genoptagelse i disse tilfælde.

Det er blandt andet tilfældet for lænderygssygdomme, der er optaget på fortegnelsen i gruppe E, pkt. 11. Med virkning fra 15. juli 1999 blev lænderygssygdomme optaget på fortegnelsen med gruppe E, punkt 11a og b om løftarbejde. Med virkning fra 1. juni 2001 blev lænderygssygdomme som følge af plejearbejde optaget i punkt 11c, og med virkning fra 1. december 2002 blev punkt 11d om helkropsvibrationer optaget på fortegnelsen.

Hvis sagen genoptages, fordi sygdommen senere er kommet på fortegnelsen, vil vi lade en ny 5-årsfrist for genoptagelse løbe fra den seneste afgørelse om afvisning.

Eksempel 16

En jord- og betonarbejder fik afvist en lænderygssygdom ved afgørelse af 5. januar 1992. Begrundelsen var, at det måtte anses for udsigtsløst at forelægge sagen for Erhvervssygdomsudvalget, da der ikke havde været tilstrækkeligt løftarbejde.

Hvis der kommer en anmodning om genoptagelse efter den 15. juli 1999, hvor lænderygssygdomme blev optaget på fortegnelsen, skal sagen genoptages.

Den 16. juli 2002 anmoder jord- og betonarbejderen om genoptagelse. Sagen genoptages, og ved afgørelse af 20. august 2002 gives der igen afslag på anerkendelse, da betingelserne i gruppe E, pkt. 11 a og b i fortegnelsen over erhvervssygdomme ikke er opfyldt.

Der løber en ny 5-årsfrist fra afgørelsen, som betyder, at sagen ikke kan genoptages efter den 20. august 2007, medmindre dette punkt på fortegnelsen ændres igen inden for 20 år (20. august 2027, hvor kravet forældes efter den almindelige 20-årige regel om forældelse).

Hvis en sygdom kommer på fortegnelsen, inden 5-årsfristen er udløbet, vil sagen kunne genoptages efter den almindelige regel (2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1). 2003-lovens § 41, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 2 forlænger blot fristen for genoptagelse ud over de 5 år for så vidt angår sygdomme, der efterfølgende kommer på fortegnelsen.

Oversigt over bekendtgørelse om fortegnelse over erhvervssygdomme fra 1986
(links til www.retsinfo.dk):

Sygdomme anmeldt før 1. januar 2005

[Bekendtgørelse nr. 276 af 23. maj 1986](#)

[Bekendtgørelse nr. 60 af 20. januar 1989](#)

[Bekendtgørelse nr. 142 af 8. marts 1991](#)

[Bekendtgørelse nr. 134 af 22. marts 1993](#)

[Bekendtgørelse nr. 54 af 19. januar 1995](#)

[Bekendtgørelse nr. 820 af 3. november 1997](#)

[Bekendtgørelse nr. 577 af 7. juli 1999](#)

[Bekendtgørelse nr. 175 af 14. marts 2000](#)

[Bekendtgørelse nr. 357 af 17. maj 2001](#)

[Bekendtgørelse nr. 918 af 18. november 2002](#)

[Bekendtgørelse nr. 388 af 27. maj 2005](#)

[Bekendtgørelse nr. 851 af 12. september 2005](#)

[Bekendtgørelse nr. 1081 af 3. november 2006](#)

Sygdomme anmeldt fra 1. januar 2005

[Bekendtgørelse nr. 1493 af 16. december 2004](#)

[Bekendtgørelse nr. 850 af 12. september 2005](#)

[Bekendtgørelse nr. 1082 af 3. november 2006](#)

4.4. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)

Det forekommer i en del sager, at tilskadekomne ikke besvarer vores spørgeskemaer eller undlader at gå til læge for at få skrevet en lægeerklæring. I disse sager træffer vi en afgørelse ud fra de foreliggende oplysninger. Der vil altså blive taget højde for, at mulighederne for at sandsynliggøre en arbejdsskade efter loven kan være begrænsede, når tilskadekomne ikke medvirker til at oplyse sagen (processuel skadevirkning).

Hvis det er oplagt ud fra de foreliggende oplysninger, at der er sandsynliggjort en arbejdsskade, så vil vi anerkende. Er det tvivlsomt, vil vi afvise at anerkende den anmeldte arbejdsskade. Hvis tilskadekomne senere sender de manglende oplysninger, vil vi betragte denne henvendelse som en anmodning om genoptagelse af anerkendelsesspørgsmålet.

Da kravene for at genoptage spørgsmålet om anerkendelse inden for 5-årsfristen er små, vil vi normalt genoptage spørgsmålet om anerkendelse, hvis tilskadekomne kommer med nye oplysninger i forhold til dette spørgsmål. Det vil typisk være tilstrækkeligt, at tilskadekomne udfylder det spørgeskema, der først ikke blev besvaret, eller indsender den manglende lægeerklæring.

Vi vil kun afvise at genoptage anerkendelsesspørgsmålet, hvis 5-årsfristen er overskredet, eller hvis anmodningen om genoptagelse er begrundet irrelevant i forhold til anerkendelsesspørgsmålet – eksempelvis med, at tilskadekomne har mistet sit arbejde.

Se også afsnit 7.5. om manglende svar ved spørgsmålet om erstatning.

4.5. Skader sket og sygdomme anmeldt før 1. januar 1993

Man skal være opmærksom på, at bestemmelsen i 2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1 først blev indført ved 1992-loven og derfor først gælder for skader opstået eller sygdomme anmeldt den 1. januar 1993 og senere.

Muligheden for at genoptage sagen, fordi sygdommen kommer på fortegnelsen i 2003-lovens § 41, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 2, blev også først indført ved 1992-loven og gælder derfor først for sygdomme anmeldt den 1. januar 1993 og senere.

For ulykker sket og sygdomme anmeldt før den 1. januar 1993 gælder de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse, da den tidligere lov ikke havde en bestemmelse om genoptagelse af afviste sager. Det vil sige, at genoptagelse vil kræve, at der fremkommer **væsentlige nye oplysninger, der med overvejende sandsynlighed giver grundlag for anerkendelse.**

Det kan indgå i vurderingen, at en sygdom efterfølgende er kommet på fortegnelsen over erhvervssygdomme, og om sagen opfylder betingelserne for anerkendelse.

Kravet kan være forældet, hvis der er gået mere end 20 år. Se afsnit 11.1. om forældelse ved ulykker og 11.2. ved erhvervssygdomme.

5. Genoptagelse – sagen er afsluttet uden erstatningsberettigende følger – 1992-lovens § 27

Efter 1992-loven og tidligere arbejdsskadelove afsluttede vi sagen ved anerkendelsen, hvis vi vurderede, at der ikke ville blive erstatningsberettigende følger efter arbejdsskaden. Denne mulighed er bortfaldet i 2003-loven, ved indførelsen af den samlede afgørelse om anerkendelse og erstatning. Det nedenfor beskrevne gælder derfor kun for genoptagelse af sager behandlet efter tidligere arbejdsskadelove.

Ved afgørelsen anerkendte vi arbejdsskaden, og samtidig afsluttede vi uformelt sagens behandling. Da der ikke var truffet en materiel afgørelse om erstatning, kunne der ikke stilles krav til genoptagelse af erstatningsspørgsmålet. Hvis tilskadekomne eller selskabet ønskede, at der skulle træffes en materiel afgørelse om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, skulle vi genoptage sagens behandling for at træffe afgørelse om disse spørgsmål.

Eksempel 17

En kontorassistent faldt på arbejde og fik en lettere forstuvning af hånden. I lægeerklæring I har den praktiserende læge anført, at der ikke ventes at blive et varigt mén. Ved afgørelse af 23. maj 2002 anerkender vi skaden som et ulykkestilfælde og afslutter samtidig sagen, da der ikke ventes at blive erstatningsberettigende følger. Sagen kan genoptages frem til den 23. maj 2007.

Beslutningen om at afslutte sagen, da vi ikke skønnede, at der ville være erstatningsberettigende følger, var ikke en afgørelse, og beslutningen kunne derfor ikke klages til Ankestyrelsen. ([SM U-2-98](#))

Hvis vi har afsluttet sagen uden erstatningsberettigende følger, gælder der en 5-årsfrist for genoptagelse. (1992-lovens § 27. I 1968- og 1978-loven var fristen på 1 år)

Efter udløbet af 5-årsfristen kan vi se bort fra fristen, hvis vi skønner, at der er **ganske særlige omstændigheder**. Det vil sige, at vi ikke blot kan genoptage sagen efter anmodning, når 5-årsfristen er udløbet. Vi skal da foretage en konkret vurdering af, om der foreligger ganske særlige omstændigheder. Ellers skal vi give afslag på genoptagelse.

Eksempel 18

En fingerskade, der skete den 3. februar 1993, blev anerkendt som et ulykkestilfælde ved afgørelse af 6. marts 1993. Sagen blev samtidig afsluttet uden erstatningsberettigende følger, da det var oplyst, at der ikke kunne ventes at blive et varigt mén efter skaden ud over lettere føleforstyrrelser.

Den 6. januar 2003 modtog vi en anmodning fra tilskadekomne om at genoptage spørgsmålet om erstatning, da tilskadekomne gennem årene havde fået større problemer med føleforstyrrelserne. Der var vedlagt journaloplysninger fra et hospital, der bekræftede dette.

Vi gav afslag på genoptagelse, da der var gået mere end 5 år, og da der ikke forelå ganske særlige omstændigheder, der talte for at se bort fra overskridelsen af fristen. Der var således gået mere end 10 år fra skaden, og efter journaloplysningerne havde tilskadekomne fortsat føleforstyrrelser i fingrene. At tilskadekomne havde fået større problemer med føleforstyrrelserne kunne ikke anses for at være udtryk for ganske særlige omstændigheder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 7.3 om fortolkningen af ganske særlige omstændigheder.

6. Genoptagelse – henlagt på grund af tilskadekomnes forhold

Hvis det ikke er muligt at behandle en sag på grund af forhold, der skyldes tilskadekomne eller dennes efterladte, henlægges sagen. (2003-lovens § 36, stk. 2/1992-lovens § 24, stk. 3 og [SM U-38-01](#))

Der gælder en frist for genoptagelse og viderebehandling efter henlæggelsen på 5 år. Fristen er ufravigelig, og sagen kan derfor ikke genoptages, hvis der modtages en

anmodning om genoptagelse mere end **5 år efter arbejdsskadens indtræden** (altså ikke fra meddelelsens dato som i 2003-lovens § 41, stk. 1/1992-lovens § 24, stk. 1).

Man skal være opmærksom på, at efter tidligere praksis henlagde vi sagen, hvis tilskadekomne ikke svarede på vores spørgeskemaer eller gik til lægen for at få udfyldt en lægeerklæring. Efter nuværende praksis henlægger vi kun, hvis tilskadekomne aktivt anmoder os om, at vi ikke længere skal behandle sagen.

Hvis vi bliver anmodet om genoptagelse i en sag, hvor vi tidligere har henlagt sagen på grund af manglende svar, anvender vi lovens ufravigelige frist for genoptagelse, medmindre der er et forvaltningsretligt grundlag for at genoptage sagen på grund af en mangelfuld afgørelse. I så fald gælder der kun den 20-årige frist for forældelse (se kapitel 10).

Eksempel 19 (tidligere praksis)

Vi anerkendte ved en afgørelse i oktober 1993 et ulykkestilfælde, der skete i september 1993. I februar og i marts 1994 anmodede vi tilskadekomne om at besvare et spørgeskema.

Vi modtog ikke svar fra tilskadekomne. Herefter meddelte vi i et brev fra maj 1994, at tilskadekomnes sag var henlagt, fordi han ikke havde svaret på vores henvendelser, og at det således ikke var muligt at tage stilling til, om tilskadekomne eventuelt var berettiget til ydelser efter loven. Vi meddelte, at sagen kunne genoptages inden for en frist af 5 år, regnet fra skadedatoen i september 1993.

Tilskadekomne anmodede os telefonisk i november 1999 om at genoptage sagen. Vi afviste i juli 2000 at genoptage sagen. Der blev lagt vægt på, at sagen var blevet henlagt i maj 1994, fordi tilskadekomne ikke havde svaret på vores henvendelser. Der var ikke mulighed for at genoptage sagen, da der var gået mere end 5 år efter skadedatoen.

Ankestyrelsen tiltrådte, at der ikke var hjemmel til at genoptage sagen, da tilskadekomnes krav på ydelser efter loven var bortfaldet efter lovens § 24, stk. 3. ([SM U-38-01](#))

Nuværende praksis

Efter vores nuværende praksis henlægger vi normalt kun sager, når tilskadekomne udtrykkeligt tilkendegiver, at han ikke ønsker, at sagens behandling fortsætter. Parterne får derefter et brev om, at vi henlægger sagen.

Ellers vil vi normalt altid træffe en afgørelse vedrørende spørgsmålet om anerkendelse og eventuel erstatning ud fra de foreliggende oplysninger, uanset om tilskadekomne medvirker til oplysning af sagen eller ej. Vi vil ikke henlægge en sag, blot fordi tilskadekomne ikke besvarer vore spørgeskemaer.

Resultatet af, at vi ikke kan få de nødvendige oplysninger på grund af tilskadekomnes forhold og må træffe en afgørelse på det foreliggende grundlag, kan være, at vi ikke kan

anerkende en arbejdsskade eller tilkende den erstatning, som tilskadekomne ellers ville være berettiget til (processuel skadevirkning).

Hvis tilskadekomne forhindrer en tilstrækkelig sagsoplysning vedrørende spørgsmålet om godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne, vil vi så vidt muligt træffe en afgørelse om den sikre procent på det foreliggende grundlag.

7. Genoptagelse – godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne – § 42/§ 34

Spørgsmålene om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne kan genoptages inden for 5 år, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen (2003-lovens § 42, stk. 1/1992-lovens § 34, stk. 1).

Fristen for genoptagelse kan forlænges ud over de 5 år. Hvis vi forlænger fristen ud over de 5 år, vil de mere lempelige regler inden for 5-årsfristen blive anvendt ved vurderingen af, om der er grund til at genoptage sagen, hvis vi bliver bedt om at genoptage sagen i den periode, hvor vi har forlænget fristen (afsnit 7.3.).

Når ganske særlige omstændigheder taler for det, kan der ses bort fra fristen (afsnit 7.4.).

7.1. 5-årsfristen løber fra første fastsættelse

Fristen løber fra vores første fastsættelse af erstatningsspørgsmålet. Når den første afgørelse om godtgørelse for varigt mén er truffet, løber der en 5-årsfrist fra denne afgørelse vedrørende spørgsmålet om mén. Det samme gælder for erhvervsevnetab. Hvis afgørelsen om mén og erhvervsevnetab ikke træffes samme dato, vil der løbe to forskellige 5-årsfrister for henholdsvis mén og erhvervsevnetab.

Hvis Ankestyrelsen har hjemvist en sag, vil 5-årsfristen først løbe fra vores nye afgørelse. Den hjemviste afgørelse har således ingen retsvirkninger, da den er ophævet. Ménet kan først anses for fastsat ved vores nye afgørelse. En undtagelse herfra kan være, hvis Ankestyrelsen lader en del af vores tidligere afgørelse bestå ved kun at ophæve den delvist.

Hvis Ankestyrelsen ændrer en afgørelse, vil det ikke få en ny 5-årsfrist til at løbe fra Ankestyrelsens ændrede afgørelse. 5-årsfristen vil normalt løbe fra vores første afgørelse, selvom denne nu er ændret.

7.1.1. Det sikre mén

I nogle tilfælde tilkender vi en godtgørelse for det sikre mén. Dette sker eksempelvis, hvis tilskadekomne har fået amputeret benet. Under alle omstændigheder vil der være et sikkert mén, selvom det nøjagtige mén ikke kan vurderes før et års tid efter skaden. I disse tilfælde træffer vi afgørelse om det sikre mén og anfører i afgørelsen, at spørgsmålet om mén vil blive taget op på et senere tidspunkt, eksempelvis efter et halvt eller et helt år (revision). 5-årsfristen løber fra den første fastsættelse af ménet, også selvom der kun er taget stilling til det sikre mén.

7.2. Krav inden for 5-årsfristen

Inden for 5-årsfristen (eller inden for den periode, hvor fristen er forlænget, jf. afsnit 7.2.1.), kan spørgsmålet om mén og erhvervsevnetab genoptages, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. (2003-lovens § 42, stk. 1, 1. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 1. pkt.)

Ved bedømmelsen af, om der er grundlag for at genoptage en sag, foretager vi en vurdering af, om der er sandsynliggjort væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund ved den første fastsættelse af godtgørelse og/eller erstatning. Ved denne vurdering sammenligner vi det aktuelle og det tidligere oplysningsgrundlag for at fastslå, om der foreligger væsentligt ændrede forhold, der kan give grundlag for at foretage en ny indholdsmæssig vurdering af sagen.

Det antages, at denne regel om genoptagelse svarer til de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse ved nye faktiske oplysninger.

Det vil sige, at genoptagelse kræver, at det skal være **overvejende sandsynligt, at en ny behandling af sagen vil medføre en højere erstatning.**

Praksis på området er præciseret ved Ankestyrelsens [SM U-2-04](#).

Det betyder, at der som udgangspunkt ikke kan genoptages, hvis der ikke er grundlag for at tilkende en højere godtgørelse for varigt mén eller en højere erstatning for tab af erhvervsevne.

Det er dog vigtigt at understrege, at vi ikke foretager en ny vurdering af, om der er ret til erstatning, men alene en formel vurdering af, om der er en væsentlig ændring af det tidligere grundlag.

Eksempel 20

Tilskadekomne får ved afgørelse af 22. januar 2001 tilkendt 5 procent i mén for lænderygsmerter uden bevægeindskrækning. Der gives afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da skaden ikke kan anses for at have påvirket hans erhvervsevne, der svarer til en nedsættelse på 15 procent i erhvervsevnen. Tilskadekomne har genoptaget sit arbejde.

Den 15. februar 2002 beder han om genoptagelse af spørgsmålet om varigt mén, da han har fået mere ondt i lænden. Vi indhenter journaloplysninger fra egen læge, der bekræfter, at han flere gange har henvendt sig hos egen læge med smerter i lænden.

Vi giver afslag på genoptagelse af spørgsmålet om mén, da der ikke er dokumenteret ændringer i forhold til grundlaget for vores tidligere afgørelse, der med overvejende sandsynlighed kan begrunde en højere erstatning. Selvom smerterne er blevet værre, så er tilstanden ikke forværret betydeligt, eksempelvis med nedsat bevægelighed eller lignende.

Se i øvrigt vores [Vejledning om erstatning for tab af erhvervsevne - afsnit 2.12.](#) om genoptagelse af erhvervsevnetab.

Der kan også henvises til to sager refereret i [SM U-2-04](#):

I **sag 1** var der ikke dokumenteret sådanne yderligere begrænsninger af funktionsniveauet, at erhvervsevnen nu kunne anses for yderligere nedsat som følge af arbejdsskaden. At tilskadekomne havde fået forhøjet sin pension fra mellemste til højeste førtidspension var ikke i sig selv en væsentlig ændring af de forhold, der blev lagt til grund ved den første fastsættelse af erstatning for tab af erhvervsevne. Hertil kom, at tilskadekomne efter tilkendelse af pension ikke havde søgt at anvende sin resterhvervsevne og derfor ikke kunne dokumentere et yderligere tab af erhvervsevne. Der blev derfor givet afslag på genoptagelse.

I **sag 2** var der akter fra tilskadekomnes seneste pensionssag, der ikke beskrev en mulig forværring af følgerne efter arbejdsskaden. Der var derfor ikke grundlag for at indhente yderligere oplysninger, eksempelvis i form af en speciallægeerklæring. Tilskadekomne havde en række andre helbredsproblemer, som havde medført en forhøjelse af hendes pension til mellemste førtidspension, men som ikke kunne henregnes til arbejdsskadens følger. Der blev derfor givet afslag på genoptagelse.

7.2.1. Sagsoplysning

Vi kan indhente oplysninger til at vurdere spørgsmålet om genoptagelse af spørgsmålene om erstatning og godtgørelse. At indhente oplysninger til denne vurdering er ikke i sig selv udtryk for en genoptagelse. Dette adskiller sig væsentligt fra genoptagelse af anerkendelsesspørgsmålet (se kapitel 4), hvor der genoptages, blot anmodningen henviser til, at der eventuelt foreligger oplysninger, der kan uddybe spørgsmålet om anerkendelse.

7.2.2. Årsagssammenhæng

Spørgsmålet om årsagssammenhæng indgår også i vurderingen af, om det er overvejende sandsynligt, at genoptagelsen vil medføre en højere erstatning. Det vil sige, at hvis tilskadekomne har fået tilkendt førtidspension efter vores afgørelse, så giver vi afslag på genoptagelse, hvis den nedsatte erhvervsevne ikke kan anses for at være forårsaget af arbejdsskaden.

Eksempel 21

Tilskadekomne får ved afgørelse af 22. januar 2001 tilkendt 8 procent i mén for smerter og let indskrænket bevægelighed i lænden. Vi giver afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da skaden ikke kan anses for at have nedsat hans erhvervsevne med 15 procent eller derover. Tilskadekomne har således genoptaget sit arbejde.

Den 15. februar 2002 beder han om at få genoptaget spørgsmålet om erhvervsevnetab, da han har fået tilkendt forhøjet almindelig førtidspension. Vi indhenter pensionsakterne, hvoraf det fremgår, at pensionen er tilkendt på grund af fibromyalgi og en psykisk sygdom og ikke på grund af arbejdsskadens følger.

Vi giver derfor afslag på genoptagelse af spørgsmålet om erhvervsevnetab, da der ikke er dokumenteret ændringer i forhold til grundlaget for vores tidligere afgørelse, der med overvejende sandsynlighed kan begrunde en højere erstatning for tab af erhvervsevne.

Eksempel 21a

En omsorgsmedhjælper fik 3 knytnæveslag i ansigtet under sit arbejde og udviklede en posttraumatisk belastningsreaktion af moderat grad. I oktober 2002 tilkendte vi hende 20 % i godtgørelse for varigt mén. Efterfølgende bad hendes advokat os om at genoptage ménspørgsmålet. Advokaten henviste til, at hun nu havde udviklet fibromyalgi, og at det var arbejdsskademyndighederne, der skulle bevise, at der ikke var årsagssammenhæng mellem skaden og denne følge. Advokaten henviste til 1992-lovens § 13.

Ankestyrelsen tiltrådte vores afgørelse og henviste til, at den senere opståede fibromyalgi ikke havde nogen sammenhæng med arbejdsskaden. Der var ingen generel lægevidenskabelig dokumentation, der gjorde det overvejende sandsynligt, at fibromyalgi hyppigere skulle være forårsaget af traumer end af andre konkurrerende forhold. Årsagen til fibromyalgi kendes fortsat ikke. For at genoptage i den konkrete sag skulle der således 1) foreligge større epidemiologiske undersøgelser af befolkningen, der generelt beskrev en årsagssammenhæng og 2) en tidsmæssig sammenhæng mellem skade og følge. Det var der ikke, hvorfor der blev givet afslag på genoptagelse.

1992-lovens § 13 finder ikke anvendelse ved vurderingen af, om der er grundlag for at genoptage spørgsmålet om erstatning. Det er derfor tilskadekomne, der har bevisbyrden i forhold til at sandsynliggøre væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for erstatningsfastsættelsen, og at disse ændringer har sammenhæng med arbejdsskaden. ([SM U-3-04](#))

7.2.3. Tidspunkt for stillingtagen til genoptagelse

For nogle år siden ville vi meddele tilskadekomne, at vi genoptog sagen på baggrund af anmodningen om genoptagelse. Da vi imidlertid ikke på dette tidspunkt kan sige, om der er grundlag for at genoptage, har vi ændret procedure, så vi alene meddeler, at vi har modtaget anmodningen om genoptagelse og herefter vurderer, om der er grund til at genoptage sagen.

Vi vil således normalt først i forbindelse med vores afgørelse tage stilling til spørgsmålet om genoptagelse. Hvis det efter sagsoplysningen ikke tyder på, at der er grundlag for at tilkende en højere godtgørelse eller erstatning, vil vi træffe en afgørelse og give afslag på genoptagelse. Hvis der derimod er grundlag for at genoptage og tilkende en højere godtgørelse eller erstatning, vil vi i afgørelsen anføre, at vi har genoptaget sagen, og derefter tilkende forhøjelsen af erstatningen.

7.2.4. Tilkendelsestidspunkt ved genoptagelse

Når vi genoptager spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne, vil der i visse tilfælde være tale om en løbende ydelse, hvor der skal tages stilling til, fra hvilket tidspunkt en ændring af den løbende erstatning skal have virkning (tilkendelsestidspunktet).

Normalt vil der blive tilkendt løbende erstatning **fra modtagelsen af anmodningen** om genoptagelse, også selvom det er påvist, at erhvervsevnetabet er nedsat fra et tidligere tidspunkt.

Det er således et almindeligt forvaltningsretligt princip, at der først tilkendes fra modtagelsen af anmodningen om genoptagelse. Noget andet gælder dog, hvis der er tale om genoptagelse efter forvaltningsretlige principper, hvor afgørelsen har været mangelfuld (se kapitel 10).

7.2.5. Ændringer i méntabellen

Ændringer i satsene i vores vejledende méntabel er ikke i sig selv en relevant ændring af de faktiske forhold, der kan føre til genoptagelse af spørgsmålet om varigt mén.

Hvis méntabellen revideres og en skade efter revisionen takseres til 8 procent, hvor den tidligere blev takseret til 5 procent, vil det altså ikke være tilstrækkeligt grundlag for at genoptage sagen, at man ved en afgørelse, der lå før revisionen af tabellen, fik 5 procent for denne skade.

Hvis spørgsmålet om varigt mén af anden årsag genoptages, vil den gældende méntabel imidlertid blive anvendt ved fastsættelsen af godtgørelsen for det varige mén.

7.2.6. Forværring af mén – skader på blødt og hårdt væv

Ved vurderingen af, om ménet er forværret, vil vi ofte inddrage en lægelig vurdering. Ved nogle skader og sygdomme er det kendt, at der kan opstå senfølger, mens det ved andre skader er kendt, at der normalt ikke opstår senfølger, efter at tilstanden er varig.

For nogle skader kender vi bestemte senfølger, hvorfor det generelt vil tale imod genoptagelse, hvis tilskadekomne udvikler andre senfølger end de kendte. Denne lægelige vurdering om forværring af skader indgår i den juridiske vurdering, hvor der gælder forskellige krav til bevis, afhængigt af, om sagen vurderes:

- 1) Første gang (2003-lovens § 12/1992-lovens § 13)
- 2) I forhold til genoptagelse inden for 5-årsfristen (2003-lovens 42, stk. 1, 1. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 1. pkt.)
- 3) I forhold til genoptagelse ud over 5-årsfristen (2003-lovens 42, stk. 1, sidste pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, sidste pkt.)

Lægeligt kan der eksempelvis sondres mellem

- 1) Bløddelsskader, der normalt ikke forværres, efter at skaden er varig
- 2) Hårdtvævsskader, der kan forværres efter mange år, også efter at skaden i princippet er varig

Bløddelsskader

Ved bløddelsskader forstås skader på muskler, sener, ledbånd og lignende.

De rene bløddelsskader kan efter lægelig erfaring normalt ikke forværres, efter at skaden er varig, og vi kan træffe afgørelse om godtgørelse for varigt mén.

Hvis der indtræder andre eller værre symptomer, efter at skaden er varig, er det som udgangspunkt ikke medicinsk sandsynligt, at der er årsagssammenhæng med skaden. Det er i princippet ikke afgørende, om det er en ulykke eller en erhvervssygdom.

Af eksempler på bløddelsskader kan nævnes:

- Forvridding i ryggen – lændehold – lumbago med videre
- Tennisalbue, golfalbue, seneskedehindebetændelse og karpaltunnelsyndrom (medmindre der opereres for dette)
- Nakke-skuldersmerter
- Skuldertendinit (betændelse i skulderens sener)
- Skader på muskler og sener efter slag
- Forvridding af nakken (piskesmældslæsion)

Hvis tilskadekomne eksempelvis beder om at få genoptaget ménet, da han har fået flere smerter 3 år efter et smæld i ryggen, så må vi afvise at genoptage uden at indhente yderligere lægelige oplysninger. Det er således lægeligt usandsynligt, at denne bløddelsskade forværres, efter at skaden blev varig.

Bløddelsskader, der har indflydelse på led

Hvis der er tale om bløddelsskader, der har indflydelse på led, så er den lægelige erfaring, at skadens følger indirekte kan blive forværret over tid, i form af bevægeindskrænkning i et led. Dette kan således gælde skader på menisk, ledbånd og korsbånd.

Eksempel: Tilskadekomne får en skade på ledlæben i skulderen, der er med til at holde overarmen på plads i skulderleddet. Det er isoleret set en bløddelsskade, men tilskadekomnes bevægelighed bliver langsomt indskrænket i årene efter skaden. Fordi bløddelsskaden har forbindelse til skulderleddet, har bløddelsskaden indirekte medført, at bevægeligheden er blevet nedsat gennem flere år efter skaden.

Hårdtvævsskader

Ved hårdtvævsskader forstås skader på knogler, brusk, diskus (båndskiver mellem ryghvirvlerne) og lignende.

Disse skader kan godt udvikle sig mange år efter, at skaden er varig, og vil derfor med større eller mindre sandsynlighed kunne henføres til arbejdsskaden.

Det gælder eksempelvis:

- Brud på knogler
- Bruskskader
- Diskusprolaps

7.3. Forlængelse af 5-årsfristen

Vi kan forlænge fristen for genoptagelse ud over de 5 år. Dette skal dog ske, inden fristen udløber. (2003-lovens § 42, stk. 1, 2. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 2. pkt.)

Et eksempel, hvor fristen ved spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne forlænges, kan være en langvarig omskoling, hvor uddannelsen ikke ventes at blive afsluttet inden udløbet af 5-årsfristen, og hvor der skal træffes endelig afgørelse om det varige tab af erhvervsevne efter endt uddannelse.

For så vidt angår godtgørelse for varigt mén, vil vi i visse tilfælde forlænge fristen for genoptagelse ved silikose, asbestose, øjenskader og andre tilfælde, hvor der efter vores erfaring kan ske en forværring af følgerne mange år efter arbejdsskaden.

Hvis der er givet fristforlængelse, vil sagen kunne genoptages inden for den nærmere fastsatte frist, såfremt der sker væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen, jævnfør afsnit 7.2. De mildere betingelser for genoptagelse inden for 5-årsfristen gælder altså også inden for den periode, hvor vi har forlænget fristen ud over de 5 år.

7.4. Krav uden for 5-årsfristen – ganske særlige omstændigheder

Når ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan der ses bort fra fristen. (2003-lovens § 42, stk. 1, 3. pkt./1992-lovens § 34, stk. 1, 3. pkt.)

Efter praksis foreligger der ganske særlige omstændigheder, når følgende to betingelser er opfyldt:

1. Der skal dokumenteres en **væsentlig forværring** af det varige mén eller erhvervsevnen og
2. Forværringen skal med **overvejende sandsynlighed** skyldes arbejdsskaden.

Ligesom inden for 5-årsfristen kræver genoptagelse, at det skal være overvejende sandsynligt, at en ny behandling af sagen vil medføre en højere erstatning. Det betyder igen, at der normalt ikke kan genoptages, hvis der ikke er grundlag for at tilkende en højere godtgørelse for varigt mén eller en højere erstatning for tab af erhvervsevne. Da 5-årsfristen er overskredet, kræves det også, at forhøjelsen skal være væsentlig, og at der ikke må være tvivl om, at der er en årsagssammenhæng mellem forværringen og arbejdsskaden.

I vurderingen vil særligt indgå, hvor lang tid der er gået fra den første fastsættelse af godtgørelse eller erstatning, til anmodningen om genoptagelse modtages. Jo flere år der er gået, jo sværere vil det være at dokumentere, at en forværring skyldes arbejdsskadens følger og ikke eksempelvis alderssvarende forandringer i form af slidgigt, nedsat syn og hørelse med videre.

Er der eksempelvis gået 16 år fra den første fastsættelse, og er tilstanden nu forværret med slidgigt, vil der normalt blive givet afslag på genoptagelse, da der ikke er overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng.

Eksempel 22a – genoptaget

Ved en afgørelse i 1998 tilkender vi 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne, da tilskadekomne har fået et nyt job som følge af en rygskaade, hvor hun havde et løntab på 15 procent. Erstatningen udbetales som et engangsbeløb.

I 2005 anmoder tilskadekomne om genoptagelse, da hun ikke længere kan varetage jobbet, fordi rygsmerterne er blevet væsentligt værre. Kommunen tilkender førtidspension, da revalidering og fleksjob er udelukket.

Vi vurderer på den baggrund, at der er ganske særlige omstændigheder, der taler for at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da der er en væsentlig forværring af tabet af erhvervsevne, og da der er overvejende sandsynlighed for, at forværringen skyldes arbejdsskaden. Vi træffer nu en ny afgørelse og tilkender 65 procent i erstatning for tab af erhvervsevne.

Eksempel 23 – afvist at genoptage

I 1993 fik tilskadekomne tilkendt 8 procent i godtgørelse for varigt mén for smerter og indskrænket bevægelighed i lænden. Det blev vurderet, at det samlede mén var 12 procent, men at 1/3 af dette var forårsaget af en tidligere, ikke arbejdsbetinget rygskaade, der havde medført længere sygdomsperioder.

I 2003 anmodede tilskadekomne om genoptagelse, da smerterne var blevet værre og mere jævnlige.

Vi giver afslag på genoptagelse, da der ikke er tale om ganske særlige omstændigheder. Der er gået mere end 10 år fra den sidste afgørelse, forværringen er beskeden, og det er ikke overvejende sandsynligt, at hele forværringen skyldes arbejdsskaden, da der er en betydelig forudbestående sygdom.

Eksempel 24 – afvist at genoptage

En landmand havde i 1984 beskadiget venstre skulder i et fald. I 1986 fik han tilkendt 20 procent i godtgørelse for varigt mén, og i 1987 fik han tilkendt 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne, der i 1989 blev forhøjet til 20 procent. I 2000 anmodede landmanden om genoptagelse med henvisning til, at han efterfølgende havde fået tilkendt førtidspension. 5-årsfristen for genoptagelse var derfor overskredet.

Han fik afslag på genoptagelse af spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne, da der ved tilkendelsen af de 20 procent i erhvervsevnetab var

foretaget et samlet skøn over, i hvilket omfang skulderskaden måtte forventes fremtidigt at nedsætte erhvervsevnen.

De efterfølgende erhvervsmæssige ændringer kunne således ikke anses for ganske særlige omstændigheder, som gav grundlag for genoptagelse. Der blev desuden lagt vægt på, at hans ikke-arbejdsbetingede lidelser i form af rygsmerter havde reduceret hans erhvervsevne både før og efter arbejdsskadens indtræden.

Se i øvrigt vores [Veiledning om erstatning for tab af erhvervsevne - afsnit 2.12.](#) om genoptagelse af erhvervsevnetab.

Kun en del af forværringen skyldes arbejdsskaden

Der kan i øvrigt godt ske genoptagelse, selvom hele forværringen ikke skyldes arbejdsskaden. Dette er blevet præciseret ved Højesterets dom trykt i UfR 2005.2451H (gengivet under afsnit 7.4.2.).

Genoptagelse kræver så, at en ikke uvæsentlig del af den samlede, væsentligt nedsatte erhvervsevne eller det varige mén må anses for at skyldes arbejdsskaden.

7.4.1. Landsretspraksis om genoptagelse

En række landsretssager har beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvad der skal til for at genoptage uden for 5-årsfristen.

I en dom fra Østre Landsret af 19. oktober 2001 (trykt i Forsikrings- og Erstatningsretlig Domssamling 2001, side 2526) vurderede landsretten, at der ikke var grundlag for at genoptage spørgsmålet om erstatning for tab af erhvervsevne. Tilskadekomne var sygeplejerske og havde følger efter en løfteskade.

Ved afgørelse af 4. marts 1992 tilkendte vi en erstatning for tab af erhvervsevne på 65 procent på et tidspunkt, hvor tilskadekomne havde fået tilkendt mellemste førtidspension. I december 1996 tiltrådte Ankestyrelsen vores afgørelse om, at der ikke var grundlag for at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da der ikke var sket væsentlige ændringer. I juni 1998 forhøjede vi ménet fra 15 til 25 procent.

I 1999 gav vi igen afslag på genoptagelse, hvilket blev tiltrådt af Ankestyrelsen. En mindre forværring af symptomerne i ryggen kunne ikke give grundlag for genoptagelse, ligesom hun fortsat modtog mellemste førtidspension.

Under retssagen udtalte Retslægerådet, at der ved sammenligning af erklæringer fra 1990 og 1998 kun var diskrete objektive forskelle fra 1991 til 1998, men forandringerne var af en så beskeden karakter, at de vel lå inden for den såkaldte biologiske variation eller variation fra dag til dag, at de i sig selv ikke kunne tillægges nogen betydning og næppe tages til indtægt for en egentlig objektiv forværring af ryglidelsen.

Tilskadekomnes advokat gjorde gældende, at sagen skulle genoptages og tilskadekomne tilkendes 100 procent i erhvervsevnetab, da der ikke var forsøgt revalidering, og derved

ikke påvist en resterhvervsevne. Der var sket en væsentlig ændring af hendes helbredsforhold, hvilket havde ført til en genoptagelse af ménet i 1998.

Landsretten fandt ikke, at der var grund til at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da hendes erhvervsmæssige forhold ikke havde ændret sig væsentligt.

Der henvises desuden til 2 domme fra Vestre Landsret:

- Dom af 21. januar 2004 (B-0520-02)
- Dom af 10. januar 2006 (B-0723-05)

7.4.2. Højesterets dom om genoptagelse efter 5-årsfristen (UfR 2005.2451)

I denne retssag har Højesteret taget stilling til en konkret sag om genoptagelse efter 5 år. Højesteret må antages at have tiltrådt administrativ praksis generelt, men mente i den konkrete sag, at betingelserne for genoptagelse ud over 5-årsfristen var opfyldt.

Sagen drejede sig om en maler, der i 1985 fik anerkendt en hjerneskade som følge af udsættelse for opløsningsmidler. Han fik tilkendt 15 procent i varigt mén, men afslag på erstatning for tab af erhvervsevne, da han fortsatte med at arbejde uden lønnedgang. Ankestyrelsen tiltrådte vores afgørelse i 1986.

I 1994 blev han sygemeldt, og i 1995 fik han tilkendt forhøjet almindelig førtidspension på grund af hjerneskaden. Samme år bad han om genoptagelse af spørgsmålet om erhvervsevnetabet.

Vi gav afslag på genoptagelse, blandt andet fordi der ikke var tilstrækkeligt sikker årsagssammenhæng mellem arbejdsophøret og arbejdsskaden. I 1996 tiltrådte Ankestyrelsen vores afgørelse, da

- 1) der skulle dokumenteres en væsentlig forværring og
- 2) det skulle være overvejende sandsynligt, at den anerkendte arbejdsskade var årsag til forværringen.

Ankestyrelsen mente ikke, at betingelse 2 var opfyldt, da det ikke generelt kunne anses for dokumenteret, at følger efter opløsningsmiddelforgiftning kan forværres, efter at man ikke længere er udsat for opløsningsmidler.

Højesteret vurderede, at tilskadekomnes erhvervsevne var væsentligt nedsat, da han ophørte med at arbejde og fik førtidspension. Der var således sket en væsentlig ændring i hans forhold siden Ankestyrelsens afgørelse i 1986.

Under hensyn til begrundelsen for at tilkende ham pension og Retslægerådets udtalelse om, at en del af tilskadekomnes intellektuelle reduktion måtte antages at skyldes følgerne efter den oprindeligt anerkendte arbejdsskade, var det overvejende sandsynligt, at en del af tilskadekomnes samlede erhvervsevnetab var forårsaget af den tidligere anerkendte arbejdsskade.

De betingelser, som i administrativ praksis var opstillet for at genoptage sager om erhvervsevnetab efter mere end 5 års forløb efter dagældende lovs § 29, stk. 1, 3. pkt., måtte herefter anses for opfyldt.

7.5. Tilskadekomne har ikke medvirket til sagsoplysningen (processuel skadevirkning)

Det forekommer i en del sager, at tilskadekomne ikke besvarer vores spørgeskemaer eller undlader at gå til læge for at få skrevet en lægeerklæring. I disse sager vil vi træffe en afgørelse ud fra de foreliggende oplysninger. Vi vil altså tage højde for, at mulighederne for at sandsynliggøre et mén eller erhvervsevnetab kan være begrænsede, når tilskadekomne ikke medvirker til at oplyse sagen (processuel skadevirkning).

Hvis det er oplagt ud fra de foreliggende oplysninger, at der er sandsynliggjort et varigt mén eller erhvervsevnetab, så vil vi tilkende dette. Er det tvivlsomt, vil vi afvise at tilkende godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne. Hvis tilskadekomne senere sender de manglende oplysninger, vil vi betragte denne henvendelse som en anmodning om genoptagelse af spørgsmålet om mén og/eller erhvervsevnetab.

Vi vil da vurdere, om reglerne for genoptagelse af spørgsmålet om erstatning er opfyldt. Hvis det ikke er tilfældet, vil vi give afslag på genoptagelse. Det er således ikke nødvendigvis nok til at genoptage dette spørgsmål, at tilskadekomne indsender det spørgeskema eller den erklæring, pågældende først ikke har indsendt. Inden for 5-årsfristen skal det stadig være overvejende sandsynligt, at en ny behandling af sagen vil medføre en højere erstatning.

Se også afsnit 4.5. om manglende svar ved spørgsmålet om anerkendelse.

8. Genoptagelse – udgifter til behandling og hjælpemidler

Udgifter til behandling (2003-lovens § 15, stk. 1/1992-lovens § 30, stk. 1) og hjælpemidler (2003-lovens § 15, stk. 2/1992-lovens § 30, stk. 2) kan dækkes under sagens behandling. Det vil normalt sige, indtil der træffes en endelig afgørelse om godtgørelse for varigt mén.

Ved arbejdsskadereformen blev der indført en særlig mulighed for at få erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler (2003-lovens § 15, stk. 3). Reglerne om dækning og genoptagelse er således blevet ændret ved reformen.

8.1. 1992-loven – dækning under sagens behandling

Er en sag efter 1992-loven genoptaget til vurdering af mén eller erhvervsevnetab, kan tilskadekomne også få dækket behandlingsudgifter i denne periode (1992-lovens § 30, stk. 3). Dette gælder også, hvis sagen er genoptaget efter 5-årsfristen.

Spørgsmålet om udgifter til behandling og hjælpemidler kan selvstændigt genoptages på samme måde som ved erstatning, hvis der er sket en væsentlig ændring af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen (§ 30 er også nævnt direkte i 1990-lovens § 34, stk. 1).

8.2. 2003-loven – fremtidige behandlingsudgifter

1992-lovens § 30, stk. 3 blev afskaffet ved reformen, da der nu i en samlet afgørelse kunne træffes afgørelse om udgifter under sagens behandling og erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler. Denne erstatning udbetales som et engangsbeløb.

For sygebehandling og hjælpemidler under sagens behandling gælder der fortsat en selvstændig mulighed for at få sagen genoptaget på samme måde som ved erstatning, hvis der er sket en væsentlig ændring af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. Denne bestemmelse gælder også afgørelser om erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler. (2003-lovens § 42, stk. 1, hvor § 15 er nævnt)

Der henvises til afsnit 2.9. i vores [Vejledning om betaling af udgifter til sygebehandling og hjælpemidler efter lov om arbejdsskadesikring](#) om genoptagelse af udgifter til behandling og hjælpemidler under sagens behandling og for erstatning for fremtidige udgifter.

9. Genoptagelse – erstatning for tab af forsørger

En række efterladte er berettigede til erstatning for tab af forsørger. Erstatningen gives normalt som en løbende ydelse i en periode, der højst kan vare 10 år ad gangen. (2003-lovens § 43/1992-lovens § 36, stk. 1 og 2)

Hvis en efterladt har fået afslag på erstatning for tab af forsørger, kan den efterladte inden for en frist på 5 år fra modtagelsen af afslaget bede os om at genoptage spørgsmålet. (2003-lovens § 43, 1. pkt./1992-lovens § 36, stk. 6, 1. pkt.)

Det samme gælder for efterladte, der har fået en løbende erstatning. De kan inden for en frist på 5 år fra ydelsens ophør bede os om at genoptage spørgsmålet med henblik på at få en yderligere, tidsbestemt løbende ydelse. (2003-lovens § 43, 2. pkt./1992-lovens § 36, stk. 6, 2. pkt.)

Efter vores praksis genoptager vi kun sagen på baggrund af en anmodning, hvis der er sket en væsentlig ændring af den efterladdes økonomiske forhold, der begrundes en forlængelse ud over den tilkendte periode.

Denne 5-årsfrist er absolut, og der kan ikke ses bort fra eller dispenseres fra fristen. ([SM U-41-01](#))

Der henvises til kapitel 8 i vores [Vejledning om erstatning ved dødsfald](#), hvor genoptagelse af erstatning for tab af forsørger til efterladte behandles.

10. Genoptagelse – almindelige forvaltningsretlige principper

Hvis der anmodes om genoptagelse på baggrund af nye oplysninger, vil spørgsmålet om genoptagelse normalt kunne vurderes efter arbejdsskadesikringsloven.

Hvis der derimod anmodes om genoptagelse, fordi en afgørelse anses for at være forkert (mangelfuld), vil spørgsmålet om genoptagelse ikke kunne vurderes efter lovens regler om genoptagelse. I disse tilfælde må vi vurdere sagen ud fra de almindelige forvaltningsretlige principper for genoptagelse. ([SM U-5-02](#))

Modtages anmodningen om genoptagelse inden klagefristens udløb, og begrundes anmodningen med, at afgørelsen er mangelfuld, skal vi genvurdere afgørelsen. (Kapitel 3).

Generelt kræver genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper, at der er så væsentlige mangler ved vores afgørelse, at en ny vurdering af sagen må ventes at føre til et væsentligt ændret resultatet.

En mangel kan eksempelvis bestå i

- 1) en regne- eller skrivefejl (se om berigtigelse i afsnit 10.1.)
- 2) en faktisk eller retlig mangel ved afgørelsen (se afsnit 10.2.)
- 3) at væsentlige sagsbehandlingsregler ikke er blevet overholdt (se afsnit 10.3. om garantiforskrifter)

10.1. Berigtigelse

Hvis vi bliver opmærksomme på – eller parterne gør os opmærksomme på – skrivefejl og oplagte regnefejl eller lignende i vores afgørelser, kan vi rette disse. Dette følger af almindelige forvaltningsretlige principper.

Domstolene har en særlig ret til dette i retsplejeloven § 221, stk.1:
Retten kan til enhver tid i embeds medfør eller ifølge begæring berigtige skrivefejl, som er indløbet i henseende til ord, navne eller tal, blotte regnefejl samt sådanne fejl og forglemmelser, som alene vedrører udfærdigelsens form.

Berigtigelse er særligt relevant, når fejlen opdages, efter at klagefristen er overskredet, da det giver mulighed for at rette visse fejl uden at have en rettidig klage.

Eksempler, hvor vi kan berigtige oplagte fejl:

- Der er tilkendt 10 procent i godtgørelse for varigt mén, og det er ved en skrivefejl anført, at der skal udbetales 404 kr.
- Der er tilkendt 15 procent i erstatning for tab af erhvervsevne, men ved en fejl er beløbet, der skal udbetales, ikke anført.
- I afgørelsen står, at årslønnen er fastsat til 20.000 kr., hvor den skulle have været 200.000 kr. Erhvervsevnetabet er dog udregnet korrekt med 200.000 kr. som årsløn.

Hvis der i øvrigt er fejl i beregningen eller vurderingen af erhvervsevnetab eller årsløn, vil det normalt ikke bare kunne berigtiges, da der ofte vil være tale om fejl i vurderingen af sagen og ikke blot regne- eller skrivefejl, hvilket falder uden for vores muligheder for at berigtige. I disse tilfælde må det overvejes, om der er grundlag for genoptagelse efter de almindelige forvaltningsretlige principper, hvilket beskrives i de følgende afsnit.

10.2. Afgørelsen er mangelfuld – faktisk eller retlig

En afgørelse kan være mangelfuld, hvis vi har baseret afgørelsen på forkerte oplysninger om faktiske forhold.

Hvis vi har afgjort sagen ud fra forkerte regler, ikke har overholdt vores pligt til at oplyse sagen (officialmaksimen) eller har anvendt forkerte hensyn i en skønsmæssig vurdering, vil der eksempelvis være tale om en retlig mangel.

Se i øvrigt afsnit 3.2. om eksempler på faktiske og retlige mangler.

Hvis manglen er så væsentlig, at en ny vurdering af sagen må ventes at føre til et væsentligt ændret resultat, genoptager vi sagen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper.

Vi kan normalt kun genoptage sagen, hvis den faktiske eller retlige mangel giver grundlag for at ændre afvisning til anerkendelse eller tilkende en højere godtgørelse eller erstatning. Som udgangspunkt kan vi derfor ikke genoptage og fastholde den tidligere tilkendte godtgørelse eller erstatning. Noget andet gælder ved visse sagsbehandlingsfejl (se afsnit 10.3.1. om garantiforskrifter).

Hvis begrundelsen i den tidligere afgørelse var upræcis, men resultatet korrekt, kan vi i et afslag på genoptagelse rette begrundelsen ved at give den begrundelse, der skulle have været givet oprindeligt.

At der er tale om en afgørelse, hvor tilskadekomne ved en fejl har fået for meget i godtgørelse eller erstatning (begunstigende forvaltningsakt), forhindrer os som udgangspunkt ikke i at genoptage og ændre eller ophæve vores tidligere mangelfulde afgørelse. ([SM U-5-02](#))

Hvis erstatningen er udbetalt til tilskadekomne, vil det dog normalt forhindre, at vi kan kræve, at tilskadekomne skal betale pengene tilbage til selskabet, da tilskadekomne typisk er i god tro (reglerne om *condictio indebiti*). I visse særlige tilfælde kan der dog ske modregning.

Læs mere om tilbagebetaling (*condictio indebiti*) på arbejdsskadeområdet:

- [SM U-13-97](#)
- Ugeskrift for Retsvæsen 1998.1754Ø
- Ugeskrift for Retsvæsen 2006.352V

10.2.1. Forkert fradrag ved forudbestående sygdom

Ved Højesterets dom af 3. september 1998 (UfR 1998.1627 H) blev kravene til fradrag i godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne præciseret (2003-lovens § 12, stk. 1 og 2/1992-lovens § 13 og 26). Fremover kræver fradrag enten, at

1. der er dokumentation for nedsat erhvervsevne forud for arbejdsskaden eller dokumentation for helbredsforandringer og symptomer, der havde medført mén forud for arbejdsskaden,

eller at

2. der ud fra en lægesagkyndig bedømmelse forelå nærliggende risiko for, at den forudbestående sygdom, uafhængigt af arbejdsskaden, ville nedsætte

erhvervsevnen væsentligt, eller for, at der uafhængigt af arbejdsskaden ville være opstået væsentlig helbredsforringelse med varigt mén til følge (prognosesynspunkt).

([SM U-2-99](#), [SM U-3-99](#), [SM U-4-99](#) og artiklen "Domme om erstatning for arbejdsskader" i [Nyt fra Ankestyrelsen nr. 3, 1999](#))

Har vi tidligere truffet en afgørelse om godtgørelse for varigt mén eller erstatning for tab af erhvervsevne, og har vi i den forbindelse trukket fra i den samlede erstatning, kan det være, at vores oprindelige afgørelse ikke opfylder kravene, som ovenfor beskrevet. Hvis en genoptagelse vil føre til en højere godtgørelse eller erstatning, vil vi genoptage sagen efter de almindelige forvaltningsretlige principper.

Som udgangspunkt fastsættes **tidspunktet for tilkendelse** af løbende erstatninger for tab af erhvervsevne til tidspunktet, hvor vi har modtaget anmodningen om genoptagelse. Hvis der er begået fejl fra vores side, vil genoprettelsen af den oprindelige, utilstrækkelige afgørelse ofte betyde, at der tilkendes en løbende erstatning for tab af erhvervsevne fra et tidligere tidspunkt end anmodningen om genoptagelse, eksempelvis fra tidspunktet for tilkendelse af en førtidspension.

Eksempel 25

Efter en hjernerystelse udviklede tilskadekomne migræne og psykiske symptomer. Efterfølgende fik hun tilkendt forhøjet almindelig førtidspension fra den 1. september 1996. Pensionen svarede til, at erhvervsevnen var nedsat med mindst halvdelen på grund af helbredsæssige forhold. Ved første afgørelse fik tilskadekomne tilkendt 25 procent i erstatning for tab af erhvervsevne. Der blev henvist til, at pensionen tillige var tilkendt på grund af sygdom i ryg, nakke og skulder.

Sagen blev genoptaget ud fra almindelige forvaltningsretlige principper, fordi sygdommene i ryg, nakke og skuldre ikke kunne anses for at være indgået i pensionsvurderingen. Der blev tilkendt 25 procent yderligere fra den 1. september 1996, hvilket svarede til 50 procent i alt. Det samlede tab af erhvervsevne var således afklaret på tidspunktet for tilkendelse af pension. Der havde ikke været tilstrækkeligt grundlag for at nedsætte erstatningen på grund af en række sygdomme, som ikke var indgået i pensionsvurderingen, da de ikke var varigt invaliderende (1992-lovens § 13 og § 26).

10.2.2. Førtidspension forhøjes med tilbagevirkende kraft

Ved Højesterets dom af 22. september 1999 blev praksis for tilkendelse af førtidspension lempet (gældende for den tidligere lov om social pension, hvor der kunne tilkendes forhøjet almindelig, mellemste og højeste førtidspension). Fra 1. januar 2003 gælder en ny lov om social pension med kun én pensionsgrad, der tilkendes efter en anden vurdering end tidligere.

På baggrund af dommen har pensionsmyndighederne genoptaget en række sager ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og tilkendt højere grader af førtidspension med tilbagevirkende kraft.

Ved vores vurdering af erstatning for tab af erhvervsevne, når tilskadekomne har fået tilkendt førtidspension, indgår kommunens vurdering af pensionsgrad som et element. Når pensionen senere forhøjes med tilbagevirkende kraft, kan det betyde, at et væsentligt element af vores tidligere afgørelse var forkert og derfor kan give grundlag for forvaltningsretlig genoptagelse.

Pensionsudbetalingerne anses for at være forældede efter den 5-årige frist for forældelse i 1908-loven (jævnfør [SM P-23-05](#), [SM P-31-05](#), hvor en højesteretssag refereres og [notat fra Kammeradvokaten](#) på Ankestyrelsens hjemmeside). Da 1908-loven ikke anvendes på arbejdsskadeområdet, kan vi gå længere tilbage, hvis vi finder grundlag for at genoptage vores vurdering af erstatning for tab af erhvervsevne. Kravet efter arbejdsskadesikringsloven er således kun afgrænset af den 20-årige forældelse.

Eksempel 26

I 1994 får tilskadekomne tilkendt almindelig forhøjet førtidspension på grund af en rygskade. Derefter tilkender vi en erstatning for tab af erhvervsevne på 50 procent, blandt andet med henvisning til pensionsgraden.

I 2000 beder tilskadekomne om genoptagelse, da Ankestyrelsen har ændret den oprindelige pensionsafgørelse fra 1994 og tilkendt mellemste førtidspension med tilbagevirkende kraft fra 1995. Der blev henvist til Højesterets dom og til, at krav på pensionsudbetalinger forældes efter 5 år efter 1908-loven.

Vi genoptager sagen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og tilkender 65 procent tilbage fra 1994.

Der foreligger en nyere landsretssag, hvor spørgsmålet om genoptagelse i disse situationer blev vurderet:

Vestre Landsrets dom af 10. januar 2006

Vi havde anerkendt en rygskade opstået ved håndtering af en patient, der faldt sammen i tilskadekomnes arme, som en ulykke. Senest ved en afgørelse i 1999 fastsatte vi endeligt hendes erhvervsevnetab til 25 procent. Vi lagde vægt på, at tilskadekomne var overgået til almindelig forhøjet førtidspension, delvist som følge af arbejdsskaden. Pensionen svarede til omkring 50 procent i erhvervsevnetab, og efter vores vurdering udgjorde arbejdsskaden halvdelen af erhvervsevnetabet, mens resten måtte skyldes en psykisk belastningsreaktion. Denne afgørelse blev ikke klaget.

I 2003 blev førtidspensionen ændret med tilbagevirkende kraft til en mellemste førtidspension. Der var ikke sket en forværring af tilskadekomnes forhold, men pensionsmyndighederne ændrede deres vurdering af pensionsgraden. På den

baggrund anmodede tilskadekomne os om at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab. Vi gav afslag, da der ikke var fremkommet væsentlige nye oplysninger, der viste, at situationen var væsentligt forværret siden vores afgørelse.

Ankestyrelsen tiltrådte vores afgørelse, da det ikke var overvejende sandsynligt, at en ny vurdering af sagen ville medføre en højere erstatning for tab af erhvervsevne. Det var ikke i sig selv tilstrækkeligt, at tilskadekomne fik forhøjet sin pension. Tilskadekomne anlagde herefter retssag mod Ankestyrelsen.

Tilskadekomnes advokat anførte, at vi reelt havde taget stilling til en forhøjelse af erhvervsevnetabet, hvorfor landsretten også kunne tage stilling til dette fuldt ud. Advokaten anførte, at hendes tilstand ikke var ændret siden vores afgørelse, men at pensionsmyndighedernes vurdering var ændret. Vi havde lagt vægt på denne vurdering, og da den var ændret, var der indgået en forkert vurdering i vores afgørelse. Ellers mente advokaten, at selve forhøjelsen af pensionen måtte være tilstrækkeligt grundlag for at genoptage sagen.

Landsretten frifandt Ankestyrelsen. Ankestyrelsen havde vurderet, om betingelserne for genoptagelse var opfyldt, og havde ikke taget stilling til erhvervsevnetabets størrelse eller fra hvilket tidspunkt erstatningen skulle tilkendes. Ankestyrelsen var derfor ikke rette sagsøgte på dette spørgsmål.

Pensionsmyndighedernes begrundelse for forhøjelsen var, at den psykiske tilstand siden sygemeldingen i 1989 havde været så svær, at det ikke har været muligt at fastholde en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Som vores afgørelse var begrundet, var pensionsmyndighedernes vurdering af det samlede tab af erhvervsevne en omstændighed, der indgik i afgørelsesgrundlaget, men det var ikke godtgjort, at selve arbejdsskaden havde vist sig at have sådanne psykiske konsekvenser for tilskadekomne, at der var grundlag for at tilsidesætte Ankestyrelsens afgørelse. Der var således ikke grundlag for at genoptage vurderingen af erhvervsevnetabet.

10.3. Sagsbehandlingsreglerne er ikke overholdt

Hvis vores afgørelse må anses for at være ugyldig på grund af væsentlige sagsbehandlingsfejl, må vi genoptage sagen, reparere fejlen og træffe en ny afgørelse. Her er det ikke et krav for at genoptage, at indholdet i afgørelsen bliver ændret.

10.3.1. Garantiforskrifter

En væsentlig sagsbehandlingsfejl ville eksempelvis være overtrædelse af en **garantiforskrift** (retsgaranti). Det vil sige regler, der skal sikre, at afgørelsen får et lovligt og rigtigt indhold, herunder regler om:

- Habilitet
- Pligten til partshøring
- Besvarelse af partens anmodning om aktindsigt, inden afgørelsen træffes
- Udsættelse af sagen, for at parten kan afgive udtalelse

Eksempel 27

Vi tilkender ved afgørelse af 24. marts 2003 15 procent i løbende erstatning for tab af erhvervsevne, hvor årslønnen er fastsat til 230.000 kr. Årslønnen er fastsat ud fra arbejdsgivers oplysninger. Vi får ikke partshørt tilskadekomne over lønoplysningerne.

Der klages ikke over afgørelsen. Den 2. maj 2003 modtager vi en anmodning om genoptagelse fra tilskadekomne med henvisning til, at årslønnen er forkert, da der er fejl i arbejdsgivers angivelser. Vi indhenter yderligere oplysninger, der bekræfter, at årslønnen skulle have været fastsat til 250.000 kr.

Da vi ikke har partshørt, har vi overtrådt en garantiforskrift, hvilket er en væsentlig mangel. Hertil kommer, at vores manglende partshøring har haft stor indflydelse på vores afgørelse. Vi skal derfor genoptage afgørelsen og træffe en ny afgørelse. Vi ophæver samtidig vores afgørelse af 24. marts 2003.

Fejl ved indskanning af post

Et andet eksempel på en væsentlig sagsbehandlingsfejl, der er en følge af, at vi nu behandler vores sager elektronisk, kan ske, hvis vi har modtaget et rettidigt svar på vores partshøring, men at svaret først bliver skannet ind på sagen nogle dage efter, at vi har truffet afgørelsen. I sådanne sager vil vi normalt genoptage sagen forvaltningsretligt, når vi bliver opmærksomme på fejlen.

Hvis vi når at få en rettidig klage over afgørelsen, inden vi opdager fejlen, vil vi genvurdere i stedet for at genoptage.

10.3.2. Mindre fejl

For lang sagsbehandlingstid eller manglende klagevejledning anses ikke for at være væsentlige mangler, der kan gøre en afgørelse ugyldig.

10.4. Kompetence til at genoptage efter almindelige forvaltningsretlige principper

10.4.1. Forholdet til Ankestyrelsen som overinstans

I visse tilfælde vil vi ikke kunne genoptage vores tidligere afgørelse efter almindelige forvaltningsretlige principper, selvom vi mener, at afgørelsen er mangelfuld. Hvis Ankestyrelsen har truffet den seneste afgørelse om spørgsmålet, vil vi som udgangspunkt ikke have kompetence til at genoptage sagen.

Vi har ikke kompetence til at ændre en afgørelse, truffet af Ankestyrelsen, når der er tale om en vurdering af sagen på det samme grundlag.

Hvis vi modtager en **generel anmodning** om genoptagelse, hvor der eventuelt sættes spørgsmålstegn ved en tidligere afgørelse, der er tiltrådt af Ankestyrelsen, vil vi tage stilling til, om lovens betingelser for genoptagelse er til stede. Hvis lovens betingelser ikke er opfyldt, eksempelvis fordi de faktiske oplysninger ikke er ændret, vil vi give afslag på

genoptagelse. Vi kan eventuelt tilføje, at vi ikke har taget stilling til Ankestyrelsens tidligere afgørelse.

I nogle tilfælde modtager vi en **specifik anmodning** om genoptagelse efter almindelige forvaltningsretlige principper med henvisning til, at vores tidligere afgørelse skulle være mangelfuld. Hvis afgørelsen er tiltrådt eller ændret af Ankestyrelsen, vil vi oversende sagen til Ankestyrelsen med henblik på, at Ankestyrelsen kan overveje, om der er grundlag for at genoptage afgørelsen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper.

Eksempel 28

Vi tilkender i oktober 1997 25 procent i erstatning for tab af erhvervsevne på baggrund af en rygskaade. Tilskadekomne har fået tilkendt forhøjet almindelig førtidspension i 1996, der svarer til en nedsættelse af erhvervsevnen på mindst halvdelen. Vi har trukket halvdelen fra i det samlede tab af erhvervsevne på 50 procent, da der på røntgenbilleder var tegn på slidgigt (1992-lovens § 13 og 26).

Ankestyrelsen tiltræder afgørelsen i maj 1998 med samme begrundelse.

I 2003 sender tilskadekomne et brev til os, hvor vi anmodes om, at sagen genoptages, da der fejlagtigt er trukket fra i erstatningen, da slidgigten ikke har givet symptomer før arbejdsskaden. Der henvises til Højesterets dom af 3. september 1998 (UfR 1998.1627).

Vi sender sagen til Ankestyrelsen med henblik på, at Ankestyrelsen kan overveje, om der er grundlag for at genoptage afgørelsen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper. Vi har ikke kompetence til at genoptage spørgsmålet om erhvervsevnetab, da Ankestyrelsen har vurderet spørgsmålet på samme grundlag.

En undtagelse fra denne hovedregel gælder, hvor der er tale om genoptagelse af mange sager, hvor der er omgørelsespligt. I sådanne tilfælde er der en forståelse mellem os og Ankestyrelsen om, at alle sager genoptages af os som første instans og vurderes ud fra den nye forståelse af reglerne, også selvom det betyder, at vi må ændre en afgørelse, som Ankestyrelsen har truffet. Dette er tilfældet ved Højesterets domme om fleksjob fra december 2003 og revalidering fra februar 2006.

10.4.2. Vores ret til at genoptage en afgørelse forvaltningsretligt og tilkende erstatning med tilbagevirkende kraft

Et forsikringsselskab anlagde en retssag mod Ankestyrelsen med påstand om, at Ankestyrelsen ikke havde ret til at genoptage en afgørelse efter forvaltningsretlige principper og på den måde med tilbagevirkende kraft pålægge selskabet en merudgift.

Højesteret fastslog, at arbejdsskademyndighederne efter almindelige forvaltningsretlige principper var berettigede til at genoptage en sag om erstatning for tab af erhvervsevne, selvom dagældende lovs betingelser om genoptagelse ikke var opfyldt (1978-lovens § 29). Højesteret henviste til, at genoptagelsen var begrundet i en usikkerhed om, hvorvidt

formodningsreglen om følger efter arbejdsskaden var blevet korrekt anvendt (1978-lovens § 13). Selskabets argumenter om at have indrettet sig på den oprindelige afgørelse kunne ikke forhindre, at Ankestyrelsen genoptog efter forvaltningsretlige principper og traf en ny afgørelse, der var økonomisk bebyrdende for selskabet. (Højesteretsdommen er trykt i UfR 2005.641 og gengivet i [SM U-7-05](#))

10.5. Ophævelse af den tidligere afgørelse

Når en sag genoptages på grund af, at en afgørelse har været mangelfuld, må der tages stilling til, om den tidligere afgørelse skal ophæves, eller om den eventuelt fortsat skal stå ved magt helt eller delvist.

Eksempel 29

Tilskadekomne har under aftjening af sin værnepligtig fået en rygskaade ved at løfte en kasse. Vi afviser med henvisning til 1992-lovens § 9, nr. 1, da der ikke er sket en usædvanlig afvigelse i forhold til den ønskede udførelse af løftet.

Der klages ikke over afgørelsen, og et år efter skaden anmoder tilskadekomne om genoptagelse, da hans sag ikke er blevet vurderet efter lov om værnepligtige. Vi genoptager sagen og anerkender skaden som en ulykke efter værnepligtsloven, da tilskadekomne er blevet ramt af et ulykkestilfælde, der med rimelig sandsynlighed kan henføres til udførelsen af de pligter, der er forbundet med tjenesten, eller de forhold, hvorunder tjenesten foregår.

Vi genoptager således sagen ud fra almindelige forvaltningsretlige principper og ophæver samtidig vores tidligere afgørelse.

10.6. Tilskadekomne dør under en forvaltningsretlig genoptagelse

Det sker, at tilskadekomne dør efter at have bedt om genoptagelse, hvor vi endnu ikke har fået truffet en ny afgørelse efter en forvaltningsretlig genoptagelse. Det sker også, at boet efter afdøde beder om genoptagelse af tilskadekomnes sag.

Det antages, at der ikke er grundlag for at genoptage en sag efter forvaltningsretlige principper, hvis tilskadekomne ikke i live har bedt om genoptagelse. Men hvis tilskadekomne i live har bedt om genoptagelse, vil vi behandle et spørgsmål om forvaltningsretlig genoptagelse færdig og betale eventuel erstatning til boet.

Dette får særlig betydning ved genoptagelse af hundredvis af sager, som det er sket efter højesteretsdommene om erhvervsevnetab ved fleksjob i 2004 og revalidering i 2006.

Vores **praksis**, når tilskadekomne dør under en forvaltningsretlig genoptagelse:

- Hvis tilskadekomne har bedt om genoptagelse efter forvaltningsretlige principper i live, men dør inden vi når at træffe afgørelse, må tilskadekomnes anmodning være retsstiftende. Det betyder, at vi skal afslutte denne vurdering, også selvom tilskadekomne er død, og udbetale eventuel yderligere erstatning til boet. Boet kan ikke klage over denne afgørelse, der eksempelvis kan gå ud på tilkendelse af yderligere erstatning til afdøde, som tilfalder boet.

- Boet efter den efterladte kan ikke bede om genoptagelse efter loven eller forvaltningsretlige principper af en afgørelse om personlige ydelser (typisk godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne) i forhold til afdøde. Hvis boet anmoder om genoptagelse af personlige ydelser, herunder godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, vil vi give afslag herpå, da ydelserne er personlige og derfor ikke falder i arv til boet.
- Der er normalt ikke grundlag for forvaltningsretlig genoptagelse af egen drift fra vores side af personlige ydelser, da boet ikke kan indtræde i kravet på disse ydelser. Dette kan eksempelvis få betydning i de tilfælde, hvor vi har genoptaget mange sager af egen drift (blandt andet ved fleksjob og revalidering).

Domme og sociale meddelelser

Spørgsmålet har været belyst i en række domme og sociale meddelelser på en række lovområder i forhold til personlige ydelser:

1. U 1961.280: Erstatning efter ulykkesforsikringsloven anset som en rent personlig ydelse, som ikke faldt i arv.
2. U 1976.717: En persons forhold til en plejehjemsplads er af en personlig art, der ophører ved dødsfald. Boet fandtes derfor end ikke efter konkurslovens § 17 berettiget til at indtræde i forholdet. Der var ikke oplyst om omstændigheder, der havde været til hinder for, at plejehjemmet havde kunnet opbevare boets beskedne løsøre uden udgift for boet.
3. U 2002.616 H: Ved krav omfattet af patientforsikringsloven sidestilles anmeldelse til Patientforsikringen med sagsanlæg ved anvendelse af erstatningsansvarsloven § 18, stk. 2.
4. FED 2002.838: Boet efter soldat, der begik selvmord, var ikke berettiget til erstatning efter lov om forsvarets personel § 11 a, selvom der efter arbejdsskadesikringsloven var en arbejdsskade.
5. FED 2002.1286: Spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt erhvervsevnetabet måtte anses for at være 100 procent, var ikke gjort gældende ved sagsanlæg inden sikredes død. Da et muligt krav på efterbetaling derfor ikke var faldet i arv, blev sagen afvist.
6. [SM P-11-03](#): Kommunen havde ikke pligt til at genoptage. Pågældende havde ikke anmodet om genoptagelse. De efterladte var ikke berettigede til at klage (retssikkerhedslovens § 60).
7. [SM P-29-03](#): Boet efter en afdød var ikke berettiget til at klage i forhold til en afgørelse om afslag på genoptagelse af en tidligere sag om førtidspension, der var rejst efter en anmodning, som pensionisten selv havde fremsat før sin død.

10.6.1. Boets indtrædelse i tilskadekomnes retssag

Hvis tilskadekomne har anlagt en retssag om et krav efter arbejdsskadesikringsloven og tilskadekomne dør under retssagen, så kan boet indtræde i tilskadekomnes retssag på samme vilkår som tilskadekomne. Det følger af Danske Lovs 1-24-37. Der er ingen

formkrav til dette. Boet kan blot meddele, at de ønsker at indtræde i retssagen. Så længe denne retssag verserer, har boet altså i princippet samme rettigheder som tilskadekomne og bliver på den måde berettiget til at modtage ydelser, der ellers er personlige og ikke går i arv.

Det kan eksempelvis få den betydning, at hvis vi eller Ankestyrelsen bliver opmærksomme på en mangelfuld afgørelse i forbindelse med en retssag, som tilskadekomne havde anlagt i live, og hvor boet er indtrådt, så kan vi af egen drift vælge at genoptage afgørelsen forvaltningsretligt og træffe en anden afgørelse. Vi kan eksempelvis tilkende erstatning for tab af erhvervsevne og udbetale denne til boet.

Eksempel 29a

Vi anerkender en rygsygdom, men giver afslag på godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne. Ankestyrelsen tiltræder vores afgørelser om erstatning. Tilskadekomne anlægger nu retssag mod Ankestyrelsen for at få en højere erstatning for tab af erhvervsevne. Under retssagen bliver det klart, at afgørelsen er forkert. På dette tidspunkt er tilskadekomne imidlertid død af en privat sygdom. Ankestyrelsen vælger nu at genoptage den mangelfulde afgørelse om erhvervsevnetab og hjemviser sagen til os ad udmåling af erstatning.

Boet var således indtrådt i tilskadekomnes retssag og havde derfor krav på at få udbetalt eventuel erstatning, der ellers var tilfaldet tilskadekomne.

Vi tilkender herefter en erstatning for tab af erhvervsevne, der skal betales til boet.

11. Forældelse

Spørgsmålet om forældelse af krav efter arbejdsskadesikringsloven vil typisk opstå i to situationer:

- 1) En arbejdsskade anmeldes først mere end 20 år efter skaden
- 2) Vi har truffet en eller flere afgørelser i sagen, og der anmodes om genoptagelse mere end 20 år efter den seneste afgørelse

Alle krav efter arbejdsskadesikringsloven forældes efter den almindelige 20-årige frist for forældelse (DL 5-14-4). Den 20-årige forældelsesfrist regnes som udgangspunkt fra tidspunktet for stiftelsen af kravet.

Forældelsesfristen afbrydes ved enhver henvendelse med krav eller forbehold om anerkendelse af skaden. Efter hver afbrydelse løber der en ny 20-årig frist. ([SM U-15-01](#))

1908-lovens frist på 5 år for forældelse anvendes ikke på arbejdsskadeområdet. Dette blev fastslået af Højesteret i en dom af 5. oktober 1999 (beskrevet i [SM U-19-99](#), gengivet i UfR 2000.19H). Højesteret anførte, at arbejdsskadelovgivningen har karakter af en lovpligtig forsikring mod ulykker og derfor ikke er krav på erstatning for skade, som omtales i 1908-loven.

11.1. Forældelse ved anerkendelse af ulykker

Ved ulykker stiftes kravet på det tidspunkt, hvor skaden sker. Hvis vi først modtager en anmeldelse 20 år efter den dag, hvor skaden skete, vil eventuelle krav derfor være forældet. Fra dette tidspunkt kan vi altså ikke længere se bort fra 1-årsfristen for anmeldelse, da eventuelle krav er forældede.

Eksempel 30

Tilskadekomne forvrider knæet den 1. februar 1967, men anmelder først skaden til os i 2003. Fristen for forældelse løber fra skadedatoen og udløber 1. februar 1987. I afgørelsen anfører vi derfor, at eventuelle krav på erstatning for knæskaden er forældede efter den 20-årige forældelsesregel i Danske lov 5-14-4. Der er ikke oplysninger om afbrydelse af fristen, og der er ikke særligt grundlag for at suspendere fristen.

Hvis vi allerede har truffet en afgørelse, hvor vi har afvist at anerkende en anmeldt arbejdsskade, så løber den 20-årige frist fra vores afgørelse. Hvis vi senere genoptager spørgsmålet om anerkendelse og igen giver afslag, vil den 20-årige frist først løbe fra vores seneste afgørelse.

11.2. Forældelse ved anerkendelse af erhvervssygdomme

Ved spørgsmålet om anmeldelse af erhvervssygdomme stiftes kravet på det tidspunkt, hvor den skadelige påvirkning ophørte (skadeårsagstidspunktet). Det seneste tidspunkt vil derfor normalt være tidspunktet for arbejdsophør. Dog må kravet anses for stiftet tidligere, hvis sygdommen indtrådte, inden den skadelige påvirkning ophørte, det vil sige ved de første symptomer (symptomdebut). ([SM U-15-01](#))

Det er uden betydning for stiftelsestidspunktet, om eller hvornår en sygdom kommer på fortegnelsen over erhvervssygdomme. Optagelse på fortegnelsen indebærer et nyt retsgrundlag, der kun har betydning for bevisvurderingen – ikke for spørgsmålet om forældelse. (Se eksempel 33)

Den 20-årige forældelsesfrist er som udgangspunkt absolut, men kan suspenderes i særlige tilfælde (se afsnit 11.4.).

Ved erhvervssygdomme vil overvejelser om forældelse foregå således:

1) Hvornår er kravet stiftet?

Hovedregel: Ved ophør af påvirkningen (arbejdsophør).

Undtagelse: Sygdommen gav symptomer inden arbejdsophør – da fra symptomdebut.

2) Er fristen afbrudt? Da løber fristen først fra den seneste afbrydelse/henvendelse om kravet. (Se eksempel 32)

3) Er der ganske særlig grund til at suspendere fristen? (Jævnfør afsnit 11.4.)

Eksempel 31 – forældet krav – høretab

Sagen vedrørte en nu 70-årig mand, der havde oplyst, at høretabet skyldtes udsættelse for støj på arbejdet som montør i årene 1964 til 1976, hvor han forlod

arbejdsmarkedet på grund af en blodprop. Siden havde han ikke været udsat for støj. Sagen blev anmeldt til os i 1999.

Eventuelle krav på erstatning for en arbejdsbetinget hørenedsættelse var forældede efter den 20-årige forældelsesregel i Danske Lov 5-14-4.

Begrundelsen for afgørelsen var, at der var gået mere end 20 år mellem ophøret af udsættelse for støj på arbejdet og anmeldelsen af kravet til os. Der var ingen oplysninger om afbrydelse af forældelsesfristen. Der var ikke grundlag for at suspendere forældelsesfristen i tilskadekomnes sag.

Ankestyrelsen lagde ved denne vurdering vægt på, at støjbetingede høresygdomme objektivt opstår i nær tilknytning til støjudsættelsen. Endvidere lagde Ankestyrelsen vægt på, at tilskadekomne efter det oplyste flere gange i perioden 1973 til 1985 havde haft kontakt med ørelæger og egen læge om høreproblemerne. Han havde således på ingen måde været forhindret i at anmelde høretabet inden forældelsesfristens udløb. (Sag 1 i [SM U-15-01](#))

Eksempel 32 – forældet krav – rygssygdom under værnepligt

Eventuelle krav på erstatning for en rygssygdom, der angiveligt skyldtes rygbelastninger under aftjening af værnepligt, var forældet efter den 20-årige forældelsesregel i Danske Lov 5-14-4.

Begrundelsen for afgørelsen var, at der var gået mere end 20 år mellem ophøret af værnepligten og anmeldelsen af kravet til os, og at der var gået mere end 20 år, siden forældelsesfristen efter det oplyste senest var afbrudt.

Der blev lagt vægt på mandens oplysninger, hvorefter rygssygdommen opstod i tilknytning til aftjening af værnepligt i årene 1962-1964. Han rejste sagen over for Direktoratet for Ulykkesforsikringen i 1963 og havde senest rejst et erstatningskrav over for chefen for Flyvevåbenet i 1974. Der forelå ingen oplysninger om efterfølgende påmindelse til forsvaret om fordringens eksistens. Han anmeldte kravet til os i 1999.

Den 20-årige forældelsesfrist i Danske Lov 5-14-4 skulle således senest regnes fra 1974, hvilket betød, at mandens krav blev forældet i 1994.

Ankestyrelsen bemærkede, at det var uden betydning for forældelsesspørgsmålet, at staten var arbejdsgiver. Endvidere blev det bemærket, at eventuelle andre krav på erstatning efter lov om værnepligtige m.fl. på baggrund af rygssygdommen ligeledes var forældede. (Sag 2 i [SM U-15-01](#))

Eksempel 33 – forældet krav – hvide fingre

Eventuelle krav på erstatning for en arbejdsbetinget sygdom i form af hvide fingre var forældet efter den 20-årige forældelsesregel i Danske Lov 5-14-4.

Begrundelsen for afgørelsen var, at der var gået mere end 20 år mellem sygdommens opståen og anmeldelsen af kravet til os. Der var ingen oplysninger om afbrydelse af forældelsesfristen.

Der blev lagt vægt på mandens oplysninger til speciallægen, hvorefter de hvide fingre begyndte i midten af 70'erne. Sygdommen blev anmeldt til os den 27. januar 1999.

Den 20-årige forældelsesfrist skulle i dette tilfælde regnes fra sygdommens debut, da samtlige faktiske omstændigheder, der begrundede det mulige krav, forelå på dette tidspunkt. Kravet var derfor stiftet på dette tidspunkt.

Der var ikke grundlag for suspension af fristen. Ankestyrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at kravet havde eksisteret siden midten af 70'erne. Det forhold, at manden ikke havde været klar over sammenhængen mellem sygdom og arbejde, kunne ikke begrunde suspension.

Ankestyrelsen bemærkede, at lidelsen hvide fingre i forbindelse med højfrekvente vibrationer havde været omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme siden den første bekendtgørelse herom fra 1976. Der havde således i hvert fald på dette tidspunkt været mulighed for at anerkende sygdommen efter de gunstige beviskrav, der gælder for sygdomme, der er optaget på fortegnelsen. (Sag 3 i [SM U-15-01](#))

11.3. Forældelse af krav på godtgørelse eller erstatning

Fristen for forældelse vil løbe fra stiftelsestidspunktet, jævnfør afsnit 11.1. og afsnit 11.2., men fristen vil normalt være afbrudt af anmeldelsen og de afgørelser, vi har truffet i sagen. Fristen vil derfor normalt blive regnet fra den sidste afgørelse om kravet (eventuelt om genoptagelse).

Højesterets dom af 27. november 2002 (UfR 2003.388 H)

Den 2. februar 1966 fik tilskadekomne et kompliceret brud i højre arm. I 1968 fik han 10 procent i invaliditetserstatning. Efter en forværring anmodede tilskadekomne i 1999 om genoptagelse af sagen. Vi og Ankestyrelsen gav afslag, da sagen var forældet efter den 20-årige forældelsesfrist.

Højesteret anførte, at fristen for forældelse måtte regnes fra den 2. februar 1966, hvor arbejdsulykken skete, eller i hvert fald senest fra det tidspunkt i 1968, da den tidligere sag blev afsluttet. Efter skadens art og omfang forelå der ikke sådanne ganske særlige omstændigheder, at der var grundlag for at anse den 20-årige forældelse for suspenderet, jævnfør UfR 1989.1108 H.

11.3.1. Forældelse ved generel genoptagelse efter forvaltningsretlige principper – revalideringsdommen

I forbindelse med revalideringsdommen i 2006 genoptages en række sager, hvor der skal tilkendes en løbende erstatning for tab af erhvervsevne langt tilbage i tid.

Vi har skrevet ud til en række tilskadekomne og annonceret i dagspressen om, at der er mulighed for at anmode om genoptagelse. Krav efter en sådan genoptagelse vil være afgrænset af den 20-årige forældelsesregel.

Hvis den seneste afgørelse, vi har truffet i sagen, blev truffet den 10. januar 1987, så udløber den 20-årige frist den 10. januar 2007. Hvis tilskadekomne ikke har anmodet om genoptagelse inden denne dato, så bortfalder hele det eventuelle krav. Den 20-årige frist afbrydes således først fra det tidspunkt, hvor vi har modtaget tilskadekomnes anmodning om genoptagelse. Fristen løber således ikke fra Højesterets dom fra februar 2006, vores brev til tilskadekomne eller vores annoncering i dagspressen.

Eksempel 33a – forældet krav på erstatning

Følgende eksempel kan illustrere en problemstilling, der ses i nogle sager:

- Tilskadekomne var under revalidering i perioden 1984-1989
- Betingelserne for at få sagen genoptaget er opfyldt, da der var tale om revalidering som følge af en arbejdsskade før 2002, hvor vores vurdering ikke var i overensstemmelse med Højesterets domme om revalidering
- Tilskadekomne er berettiget til en højere erstatning på i alt 35 procent i månedlig løbende erstatning for tab af erhvervsevne, hvilket er 10 procent mere end tidligere
- Vi har modtaget anmodningen om genoptagelse den 1. marts 2006

Vi vil tilkende en yderligere løbende erstatning på 10 procent i perioden 1. marts 1986 til 1989. Krav før 1. marts 1986 er således forældede efter den 20-årige forældelsesfrist.

11.4. Suspenderet forældelsesfrist

Den 20-årige forældelsesregel er som udgangspunkt absolut. Hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, kan fristen for forældelse på 20 år dog udsættes (suspenderes).

Dette vil eksempelvis kunne ske, hvis der var tale om en alvorlig personskade som følge af en sygdom, som udvikler sig over en lang årrække, og som derfor næppe kan konstateres inden for den 20-årige forældelsesfrist, og hvis undladelse af suspension generelt vil føre til, at tilskadekomne eller de efterladte ikke havde mulighed for at få erstatning. I sådanne situationer kan den 20-årige forældelsesfrist suspenderes og forældelsen først regnes fra skadevirkningstidspunktet, hvilket normalt vil sige fra de første symptomer. ([SM U-15-01](#))

Eternitdommen (UfR 1989.1108 H)

Sagen handlede om personer, der havde været udsat for asbest. Højesteret regnede fristen fra det tidspunkt, hvor skaden kunne konstateres. Højesteret anførte: "... Den 20-årige forældelse efter Danske Lovs 5-14-4, ville derfor ofte medføre, at krav på erstatning for sådanne helbredsskader (asbestbetingede, som har en latenstid på ca. 20 år) ville miste deres betydning, hvis forældelsesfristen ikke suspenderes, således at fristen først regnes fra det tidspunkt, skaden kan konstateres..."

I en senere højesteretsdom (UfR 1992.575H) om et miljøkrav fremhæver Højesterets flertal, med henvisning til forarbejder for 1908-loven om forældelse, følgende om suspension af den 20-årige regel om forældelse i Danske Lov:

"De hensyn, der ligger bag forældelsesreglerne, taler da også for at fastholde den lange forældelsesfrist på 20 år som en absolut frist, medmindre der foreligger afgørende modhensyn, således som det kan være tilfældet ved krav på erstatning for alvorlig personskade, der udvikler sig over en meget lang årrække."

Følgende er et eksempel fra Ankestyrelsen, hvor fristen for forældelse blev suspenderet:

Eksempel 34

En murer havde været udsat for asbest i betydeligt omfang i perioden 1949-59. I 1994 fik han afslag på anerkendelse af en lungesygdom som en arbejdsskade, da vi mente, at der var tale om pleurale plaques (lungehindefortykkelse), og at sygdommen måtte anses for pådraget under hans arbejde som selvstændig i årene 1959 til 1993. Det blev anført, at manden ifølge en speciallægeerklæring ikke led af asbestose.

Den 8. februar 2002 blev der anmeldt asbestose.

Ankestyrelsen fandt, at det eventuelle krav på erstatning efter lov om sikring mod følger af arbejdsskade var forældet efter den 20-årige forældelsesfrist i Danske Lov 5-14-4. Ankestyrelsen fandt, at den 20-årige forældelsesfrist i dette tilfælde skulle regnes fra 1959, hvilket var det seneste tidspunkt, hvor manden som ansat havde været udsat for asbest. Ankestyrelsen fandt imidlertid, at der var grundlag for at suspendere fristen i hans tilfælde.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at sygdommen, som dannede baggrund for kravet, først opstod omkring 1999. Det var derfor ikke muligt for manden at anmelde kravet på et tidligere tidspunkt. Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at der var tale om en alvorlig sygdom, og på, at sygdomme som følge af udsættelse for asbest meget ofte først viste sig mere end 20 år efter udsættelsens ophør. Såfremt forældelsesfristen ikke blev suspenderet i disse tilfælde, ville reglerne i fortegnelsens gruppe C, pkt. 2 være illusoriske. Endelig lagde Ankestyrelsen vægt på den såkaldte eternitdom, hvor Højesteret suspenderede forældelsesfristen i DL 5-14-4. (UfR 1989.1108 H)

Ankestyrelsen anerkendte den påviste lungesygdom i form af udbredt bindevævsdannelse som en erhvervssygdom. Anmeldelsen fra 2002 måtte opfattes som en ny anmeldelse, da der var sket en afgørende ændring af karakteren af mandens sygdom, som nu var omfattet af fortegnelsen over erhvervssygdomme (udbredt bindevævsdannelse i lungehinden med påvirket lungefunktion).

Der var endvidere en sandsynlig tidsmæssig sammenhæng mellem udsættelsen for asbest i 50'erne og konstateringen af bindevævsdannelse i lungehinden med påvirket lungefunktion i 1999.

Ved anerkendelsen blev der taget forbehold for, at manden som selvstændig også havde været udsat for asbest. ([SM U-16-01](#))

Bilag 1. Lovuddrag

Lov om arbejdsskadesikring
Lovbekendtgørelse nr. 154 af 7. marts 2006
(2003-loven med senere ændringer - gældende fra 1. januar 2004)

§ 15. Under sagens behandling kan udgifter til sygebehandling eller optræning betales, hvis det er nødvendigt for at opnå bedst mulig helbredelse, når udgifterne ikke kan afholdes efter lov om offentlig sygesikring eller som led i behandlingen på offentligt sygehus. Optræningen skal foretages som efterbehandling under lægelig kontrol i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen.

Stk. 2. Under sagens behandling kan udgifter til anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt kørestole betales, når det er nødvendigt for at sikre sygebehandlingens eller genoptræningens resultater, for at formindske arbejdsskadens følger eller for nøjere at kunne bestemme omfanget af erhvervsevnetabet og graden af varigt mén.

Stk. 3. Erstatning for fremtidige udgifter til helbredelse, optræning og hjælpemidler som følge af arbejdsskaden fastsættes til et engangsbeløb. Ved permanente udgifter udgør beløbet den forventede, gennemsnitlige årlige udgift ganget med den kapitaliseringsfaktor, der er fastsat i medfør af § 27, stk. 4, for tab af erhvervsevne.

...

§ 36. ...

Stk. 2. Kan et anmeldt tilfælde ikke behandles på grund af forhold, der skyldes tilskadekomne eller de efterladte, bortfalder krav efter loven efter 5 år regnet fra arbejdsskadens indtræden.

§ 39. Hvis det viser sig, at den anmeldte skade ikke er omfattet af loven, træffer Arbejdsskadestyrelsen afgørelse herom. ...

§ 41. Efter anmodning fra tilskadekomne eller de efterladte eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan afgørelser efter § 39 om, at en skade ikke er omfattet af loven, genoptages inden for en frist på 5 år fra afgørelsen.

Stk. 2. Har Arbejdsskadestyrelsen meddelt, at en anmeldt sygdom ikke hører under loven, og optages sygdommen senere på fortegnelsen nævnt i § 7, stk. 1, nr. 1, kan sagen genoptages, selv om der er forløbet mere end 5 år fra Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

§ 42. Efter anmodning fra tilskadekomne eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan erstatnings- og godtgørelsesspørgsmålene, jf. §§ 15, 17 og 18, genoptages inden for en frist af 5 år fra første afgørelse, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for afgørelsen. Fristen for genoptagelse kan forlænges inden udløbet af

5-års-fristen. Når ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan der ses bort fra fristerne.

Stk. 2. Modtageren af løbende ydelse efter § 17 skal underrette forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen om enhver forandring i sine forhold, som kan formodes at medføre nedsættelse eller bortfald af ydelsen, ligesom forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen skal være opmærksom på, om der indtræder sådanne forandringer i modtagerens forhold.

§ 43. Er en efterladt ikke anset for erstatningsberettiget efter § 20, stk. 1, kan den pågældende inden for en frist på 5 år fra modtagelsen af afgørelsen herom anmode om at få erstatningsspørgsmålet genoptaget. På samme måde kan en efterladt, der har fået tilkendt erstatning efter § 20, stk. 1, jf. stk. 2, inden for en frist på 5 år efter ydelsens ophør anmode om at få erstatningsspørgsmålet genoptaget med henblik på tilkendelse af yderligere, tidsbestemt løbende ydelse.

Lov om sikring mod følger af arbejdsskade
Lovbekendtgørelse nr. 943 af 16. oktober 2000
(1992-loven med senere ændringer - gældende fra 1. januar 1993)

§ 24. Har skadelidte eller de efterladte fået meddelelse om, at skadetilfældet eller dødsfaldet ikke er omfattet af loven, kan sagen genoptages inden 5 år fra meddelelsens dato.

Stk. 2. Har Arbejdsskadestyrelsen meddelt, at en anmeldt sygdom ikke hører under loven, og optages sygdommen senere på fortegnelsen nævnt i § 10, stk. 1, nr. 1, kan sagen genoptages, selv om der er forløbet mere end 5 år fra Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.

Stk. 3. Kan et anmeldt tilfælde ikke behandles på grund af forhold, der skyldes skadelidte eller dennes efterladte, bortfalder kravet efter loven efter 5 år regnet fra arbejdsskadens indtræden.

§ 27. Når Arbejdsskadestyrelsen har meddelt parterne, at en sag om en anmeldt arbejdsskade må anses for afsluttet uden erstatningsberettigende følger, kan krav efter loven ikke rejses efter 5 år fra meddelelsens dato, medmindre styrelsen skønner, at ganske særlige omstændigheder taler herfor.

§ 30. Er sygebehandling eller optræning under sagens behandling nødvendig for at opnå bedst mulig helbredelse, kan udgifterne hertil betales i det omfang, udgifterne ikke kan afholdes efter lov om offentlig sygesikring eller som led i behandlingen på offentligt sygehus. Optræningen skal foretages som efterbehandling under lægelig kontrol i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen.

Stk. 2. Er anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt sygevogne under sagens behandling nødvendig for at sikre sygebehandlingen eller genoptræningens resultater, for at formindske arbejdsskadens følger eller for nøjere at kunne bestemme omfanget af erhvervsevnetabet og graden af varigt mén, kan udgifterne herved betales.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder også ved genoptagelse af sagen med henblik på en ændret vurdering af erhvervsevnetabet og det varige mén.

...

§ 34. Efter anmodning fra skadelidte eller på Arbejdsskadestyrelsens foranledning kan erstatnings- og godtgørelsesspørgsmålene, jf. §§ 30, 32 og 33, genoptages inden for en frist af 5 år fra første fastsættelse, hvis der er sket væsentlige ændringer af de forhold, der blev lagt til grund for fastsættelsen. Fristen for genoptagelse kan forlænges inden udløbet af 5-års-fristen. Når ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan der ses bort fra fristerne.

Stk. 2. Modtageren af løbende ydelse efter § 32 skal underrette forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen om enhver forandring i sine forhold, som kan formodes at medføre en nedsættelse eller bortfald af ydelsen, ligesom forsikringsselskabet, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring eller Arbejdsskadestyrelsen skal være opmærksom på, om der indtræder sådanne forandringer i modtagerens forhold.

§ 36. Den, der er berettiget til overgangsbeløb efter § 35, stk. 1-3, og som ved skadelidtes død har mistet en forsørger, eller som ved dødsfaldet på anden måde har fået sine forsørgelsesmæssige forhold forringet, har ret til erstatning herfor. Erstatningen fastsættes under hensyn til forsørgelsens omfang og den efterladdes muligheder for at forsørge sig selv, når alder, helbredtstilstand, uddannelse, beskæftigelse samt forsørgerforhold og økonomiske forhold tages i betragtning.

Stk. 2. Erstatningen ydes i form af en tidsbestemt løbende ydelse, som årlig udgør 30 pct. af afdødes årsløn, jf. § 41, og som udbetales med virkning fra datoen for dødsfaldet med 1/12 månedlig forud. Perioden kan højst fastsættes til 10 år. Udbetales der i anledning af dødsfaldet efterindtægt, udbetales ydelsen dog først fra udløbet af efterindtægtsperioden. Modtog afdøde løbende erstatning for tab af erhvervsevne efter denne lov, udbetales erstatning for tab af forsørger først fra den 1. i den efterfølgende måned efter dødsfaldet.

...

Stk. 6. Er en efterladt ikke anset for erstatningsberettiget efter stk. 1, kan den pågældende inden for en frist på 5 år fra modtagelsen af meddelelsen herom kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget. På samme måde kan en efterladt, der har fået tilkendt erstatning efter stk. 1, jf. stk. 2, inden for en frist på 5 år efter ydelsens ophør kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget med henblik på tilkendelse af yderligere tidsbestemt løbende ydelse.

§ 55 ...

Stk. 7. Inden Ankestyrelsen behandler en klage efter stk. 1 og 2, skal Arbejdsskadestyrelsen vurdere, om der er grundlag for at give klageren helt eller delvis medhold. Klagen sendes derfor til Arbejdsskadestyrelsen.

Stk. 8. Kan Arbejdsskadestyrelsen ikke give klageren medhold, sendes klagen med begrundelsen for afgørelsen og genvurderingen videre til Ankestyrelsen.

Stk. 9. Socialministeren fastsætter regler for behandling af klagesager, herunder også regler om tidsfrister for indsendelse og videresendelse af klager m.v.

(§ 55, stk. 7-9 er indført ved [lov nr. 488 af 7. juni 2001](#) om ændring af lov om sikring mod følger af arbejdsskade og lov om erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl.)

§ 71. Samtidig ophæves lov om arbejdsskadeforsikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 450 af 25. juni 1987 med senere ændringer.

Stk. 2. Lov om arbejdsskadeforsikring anvendes dog fortsat på

- 1) arbejdsulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, der er indtruffet før denne lovs ikrafttræden, og
- 2) erhvervssygdomme m.v., der er anmeldt før denne lovs ikrafttræden.

Stk. 3. I sager, der er omfattet af stk. 2, anvendes denne lovs §§ 32, 36, 43, 44, 54 og 55 i stedet for §§ 27, 31, 39, 40, 53 og 54 i lov om arbejdsskadeforsikring ved

- 1) fastsættelse af ophørstidspunktet for en varig løbende erstatning for tab af erhvervsevne,
- 2) fastsættelse af det tidspunkt, for hvilket erstatning for tab af forsørger længst kan udbetales,
- 3) omsætning af løbende årlig erstatning for tab af erhvervsevne og for tab af forsørger til efterladt ægtefælle m.fl. til kapitalbeløb,
- 4) udbetaling af erstatning og godtgørelsesbeløb,
- 5) høring af sagens parter og
- 6) aktindsigt og klageadgang for sagens parter og arbejdsgiveren.

...

Stk. 5. I sager, der er omfattet af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde, jf. lovbekendtgørelse nr. 137 af 26. april 1968 med senere ændringer, som blev ophævet ved den i stk. 1 nævnte lov med bemærkning om, at loven fortsat anvendes på ulykkestilfælde, der er indtrådt før den 1. april 1978, anvendes denne lovs § 34, stk. 1, og § 43, stk. 1, i stedet for § 34, stk. 4, og § 36, stk. 1 og 2, i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde

- 1) ved genoptagelse til revision af invaliditetserstatningen og
- 2) ved omsætning af årlig invaliditetserstatning til kapitalbeløb.

Lov om arbejdsskadeforsikring

Lovbekendtgørelse nr. 450 af 24. juni 1987 med senere ændringer ***(1978-loven med senere ændringer – gældende fra 1. april 1978)***

§ 25. Skønner Sikringsstyrelsen under sagens behandling, at sygebehandling eller optræning er nødvendig for at opnå bedst mulig helbredelse, skal forsikrings-selskabet betale udgifterne herved i det omfang, disse ikke kan afholdes efter lov om offentlig sygesikring eller som led i behandlingen på offentligt sygehus. Optræningen skal foretages som efterbehandling under lægelig kontrol i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen i de optræningsinstitutioner, Sikringsstyrelsen har godkendt hertil.

Stk. 2. Skønner Sikringsstyrelsen under sagens behandling, at anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt sygevogne er nødvendig for at sikre sygebehandlingens eller genoptræningens resultater, for at formindske arbejdsskadens følger eller for nøjere at kunne bestemme omfanget af erhvervsevnetabet og graden af varigt »men«, skal forsikringsselskabet betale udgifterne hertil.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder også ved genoptagelse af sagen med henblik på en ændret vurdering af erhvervsevnetabet og det varige »men«.

...

§ 29. Skønner Sikringsstyrelsen, at de omstændigheder, der har været bestemmende for fastsættelsen af erstatning efter §§ 27 og 28, har forandret sig væsentligt, kan erstatningsspørgsmålet genoptages indenfor en frist af 5 år fra erstatningens første fastsættelse. Hvis Sikringsstyrelsen i det enkelte tilfælde skønner, at den endelige afgørelse af omfanget af erhvervsevnetabet eller af det varige »men« ikke kan træffes inden for denne frist, fastsætter styrelsen inden udløbet af fristen en ny frist for genoptagelse af sagen til endelig afgørelse. Såfremt ganske særlige omstændigheder taler herfor, kan styrelsen se bort fra fristerne.

Stk. 2. Modtageren af løbende ydelse efter § 27 skal underrette Sikringsstyrelsen eller forsikringsselskabet om enhver forandring i sine forhold, som kan formodes at medføre en nedsættelse eller bortfald af ydelsen, ligesom Sikringsstyrelsen og forsikringsselskabet skal være opmærksom på, om der indtræder sådanne forandringer i modtagerens forhold.

§ 31. Den, der er berettiget til overgangsbeløb efter § 30, stk. 1-3, og som ved skadelidtes død har mistet en forsørger, eller som ved dødsfaldet på anden måde har fået sine forsørgelsesmæssige forhold forringet, har ret til erstatning herfor. Erstatningen fastsættes under hensyn til forsørgelsens omfang og den efterlattes muligheder for at forsørge sig selv, når alder, helbredstilstand, uddannelse, beskæftigelse samt forsørgerforhold og økonomiske forhold tages i betragtning.

Stk. 2. Erstatningen ydes i form af en tidsbestemt løbende ydelse, som årlig udgør 30 pct. af afdødes årsløn, jf. § 37, og som udbetales med 1/12 månedlig forud. Perioden kan højst fastsættes til 10 år.

...

Stk. 5. Skønner Sikringsstyrelsen, at en efterladt ikke er erstatningsberettiget efter stk. 1, kan den efterladte inden for en frist af 5 år fra styrelsens afgørelse herom kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget. På samme måde kan en efterladt, der har fået tilkendt erstatning efter stk. 1, jf. stk. 2, inden for en frist af 5 år efter ydelsens ophør kræve erstatningsspørgsmålet genoptaget med henblik på tilkendelse af yderligere tidsbestemt løbende ydelse.

§ 34. Når Sikringsstyrelsen har meddelt parterne, at en sag om en anmeldt arbejdsskade må anses for afsluttet, kan krav efter loven i anledning af arbejdsskaden ikke rejses efter 1 år fra datoen for meddelelsen, medmindre Sikringsstyrelsen skønner, at ganske særlige omstændigheder taler derfor.

Stk. 2. Såfremt afgørelse om tilkendelse af ydelse efter loven ikke kan træffes på grund af forhold, der skyldes skadelidte eller hans efterladte, bortfalder kravet efter 3 år regnet fra arbejdsskadens indtræden.

***Lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde
Lovbekendtgørelse nr. 137 af 26. april 1968
(lov af 20. maj 1933 med senere ændringer)***

§ 21. Det påhviler forsikringsselskabet at afholde udgifterne til anskaffelse af proteser, briller og lignende hjælpemidler samt sygevoogne, som – medens sagen er under behandling – af direktoratet skønnes fornødne til at sikre sygebehandlingens resultater, formindske ulykkestilfældets følger eller nøjere bestemme invaliditetens grad. Såfremt tilskadekomne under arbejdet anvendte et af de ovenfor nævnte hjælpemidler, og dette er beskadiget som følge af ulykkestilfældet, påhvilet der ligeledes forsikringsselskabet at afholde udgifterne til reparation, eventuelt fornyelse, af hjælpemidlet.

Stk. 2. I det omfang, hvori det ikke påhviler en sygekasse (sygeforening) at afholde udgifterne hertil i henhold til dens vedtægt, påhviler det forsikringsselskabet at afholde udgifterne til sygebehandling og optræning, når direktoratet – medens sagen er under behandling – skønner sygebehandlingen eller optræningen fornøden til at opnå den bedst mulige helbredelse. Optræningen skal foretages som efterbehandling i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen i de af direktoratet her i landet anerkendte genoptræningsinstitutioner, hvor behandlingen (optræningen) foregår under lægelig kontrol.

§ 34. Det påhviler en rentenyder at meddele direktoratet underretning om enhver forandring i hans forhold, som kan formodes at medføre nedsættelse eller bortfald af renten, ligesom direktoratet skal være opmærksom på, om sådan forandring indtræder.

...

Stk. 4. Skønner direktoratet, at de omstændigheder, der har været bestemmende for fastsættelsen af invaliditetsrenten, har forandret sig i væsentlig grad, bliver renten at forhøje, nedsætte eller inddrage under hensyn til de indtrufne forandringer. Sådan genoptagelse til revision af invaliditetsrenten kan dog ikke finde sted, når der er forløbet 5 år efter rentens første fastsættelse, medmindre direktoratet i det enkelte tilfælde skønner, at den endelige invaliditetsgrad ikke kan fastsættes på det pågældende tidspunkt; i så fald fastsætter direktoratet inden udløbet af nævnte periode en frist for genoptagelse af sagen til endelig afgørelse.

Bemærkning:

Det bemærkes, at efter denne lov blev der ikke udbetalt godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne, men derimod blandt andet ydelserne invaliditetserstatning og dagpenge. Invaliditetserstatningen blev udbetalt som en løbende ydelse, der kunne kapitaliseres, og blev udbetalt, så længe tilskadekomnes erhvervsevne var forringet med 5 procent eller derover. Invaliditetserstatningen blev fastsat efter en invaliditetstabel, der svarer til méntabellen i dag.

De sidste fire linier i § 34, stk. 4 fra ”, medmindre...” er indsat i 1964 og trådte i kraft den 1. april 1965.

§ 39. Indtræder døden som følge af ulykkestilfældet, tilkommer der de efterladte erstatning efter nedenstående regler:

1) Der tilkommer en enke, hvis ægteskab er indgået før ulykkestilfældet, en årlig rente af 30 pct. Af afdødes årsløn, beregnet efter § 44...

...

Stk. 8. Når den, der oppebærer rente i henhold til stk. 1, nr. 1, indgår nyt ægteskab, bortfalder den i henhold til nævnte bestemmelse tilkendte rente og afløses med et beløb, der svarer til 3 års rente. I tilfælde af det nye ægteskabs ophør ved dødsfald eller skilsmisse kan direktoratet under hensyntagen til enkens økonomiske forhold og omstændighederne i øvrigt tildele enken retten til på ny at få renten udbetalt, dog først efter udløbet af 3 år regnet fra datoen for udbetalingen af den nævnte afløsningssum.

§ 47. Når direktoratet med hensyn til et anmeldt ulykkestilfælde har tilkendegivet parterne, at sagen må anses for afsluttet, uden at ulykkestilfældet har medført følger, der berettiger til erstatning efter § 32, kan krav i anledning af ulykkestilfældet ikke rejses ud over 1 år efter tilkendegivelsens dato, medmindre direktoratet skønner, at ganske særlige omstændigheder taler derfor. Tilsvarende regel gælder, for så vidt angår krav på erstatning i henhold til § 39, når direktoratet har tilkendegivet parterne, at sagen må anses for afsluttet, fordi pågældende ikke kan antages at have efterladt sig nogen efter § 39 erstatningsberettiget person.

Stk. 2. Såfremt afgørelse af et anmeldt ulykkestilfælde ikke kan træffes af grunde, der skyldes den erstatningsberettigedes forhold, bortfalder kravet, når 3 år er forløbet efter dagen for ulykkestilfældet.

Kong Christian Den Femtis Danske Lov
[Lov nr. 11000 af 15/04/1683](#)

FEMTE BOG.

OM ADKOMST, GODS OG GÆLD

14. CAPITEL.

Om Gield

4. Alle Gieldsbreve, som ere ældre end tyve Aar, skulle være døde og magtisløse, med mindre de inden fornævnte Tid med Skyldnerens Paaskrivelse, eller med nyt Brev, eller Creditorens Opsigelse, eller Beskikkelse, eller Tingsvidne ere fornyede.

Bilag 2: Paragrafnøgle mellem lovene fra 1968, 1978, 1992 og 2003

Denne paragrafnøgle giver et overblik over en række væsentlige bestemmelser gennem de tidligere arbejdsskadelove.

	1968-loven	1978-loven	1992-loven	2003-loven
Gældende fra		1. april 1978	1. januar 1993	1. januar 2004
Afvist arbejdsskade	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret	§ 24, stk. 1 - Frist på 5 år - Ufravigelig	§ 41, stk. 1 - Frist på 5 år - Ufravigelig
Afvist arbejdsskade, der kommer på fortegnelsen over erhvervssygdomme	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret særskilt	Muligheden for genoptagelse ikke reguleret særskilt	§ 24, stk. 2 - Kan genoptage ud over frist på 5 år - 20-årig forældelse	§ 41, stk. 2 - Kan genoptage ud over frist på 5 år - 20-årig forældelse
Tilskadekomnes forhold	§ 47, stk. 2 - Frist på 3 år - Ufravigelig	§ 34, stk. 2 - Frist på 3 år - Ufravigelig	§ 24, stk. 3 - Frist på 5 år - Ufravigelig	§ 36, stk. 2 - Frist på 5 år - Ufravigelig
Afsluttet uden erstatningsberettigende følger	§ 47, stk. 1 - Frist på 1 år - Mulighed for at dispensere	§ 34, stk. 1 - Frist på 1 år - Mulighed for at dispensere	§ 27 - Frist på 5 år - Mulighed for at dispensere	Udgået
Udgifter til behandling og hjælpemidler	§ 21 Muligheden for genoptagelse ikke reguleret særskilt	§ 25 Muligheden for genoptagelse ikke reguleret særskilt	§ 30/34 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere	§ 15/42 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere
Erstatning/godtgørelse	§ 34, stk. 4 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen fra 1/4-1965 - Ufravigelig	§ 29 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere	§ 34 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere	§ 42 - Frist på 5 år - Mulighed for at forlænge fristen - Mulighed for at dispensere

Bemærkninger

Ufravigelig vil sige, at der ikke er mulighed for at se bort fra fristen. Det kan være, at der er mulighed for at forlænge fristen, og da vil en anmodning inden for denne frist kunne behandles. Hvis anmodningen modtages efter denne frist, er der ikke mulighed for at genoptage spørgsmålet. Der kan dog ud over denne frist være mulighed for at genoptage spørgsmålet efter forvaltningsretlige principper, hvis der er mangler ved afgørelsen.

Hvor *muligheden for genoptagelse ikke er reguleret*, vil de almindelige regler for genoptagelse efter de forvaltningsretlige principper normalt gælde. Der kan således genoptages, hvis det er overvejende sandsynligt, at en ny behandling af sagen vil medføre en højere erstatning. Krav forældes dog efter 20-årsfristen.